

**Intern onderzoek bij WSP en WSJ naar het handelen na
signalen van kindermishandeling**

Lotte Loef
Lenneke Wolswinkel

RAPPORT

**Intern onderzoek bij WSP en WSJ naar het handelen na
signalen van kindermishandeling**

Lotte Loef
Lenneke Wolswinkel

Met medewerking van:
Bram van Dijk en Eva Klooster

Amsterdam, 2 november 2012

Lotte Loef
Onderzoeker
lloef@dsp-groep.nl

Lenneke Wolswinkel
Senior adviseur

Inhoud

Samenvatting	5
1 Inleiding	17
2 Onderzoeksvragen en -aanpak	19
2.1 Onderzoeksvragen	19
2.2 Onderzoeksaanpak	20
3 Procedures WSP en WSJ	22
3.1 Procedure verhouding jeugdbescherming en pleegzorg	22
3.2 Procedure bij matching en netwerkonderzoek pleegzorg	23
3.3 Procedures bij kindermishandeling	24
4 Fase 1: 1997 – 2009	30
4.1 Wat gebeurde er in deze periode?	30
4.2 Uitvoering van de pleegzorgplaatsingen en -begeleiding	30
4.3 Uitvoering jeugdbescherming	34
4.4 Signalen van mishandeling en het handelen van WSP	35
4.5 Signalen van mishandeling en het handelen van WSJ	37
4.6 Samenwerking	41
5 Fase 2: 2009 – 2011	43
5.1 Wat gebeurde er in deze periode?	43
5.2 Uitvoering van pleegzorgbegeleiding	43
5.3 Uitvoering jeugdbescherming	45
5.4 Signalen van mishandeling en handelen van WSP	46
5.5 Signalen van mishandeling en handelen van WSJ	48
5.6 Samenwerking	50
6 Fase 3: januari 2012-juni 2012	52
6.1 Wat gebeurde er in die periode?	52
6.2 Context en redenen voor gekozen strategie	56
6.3 Samenwerking	57
6.4 Veiligheid pleegkinderen	58
7 Conclusies	59
7.1 Plaatsing in De Loot	59
7.2 Begeleiding door pleegzorg	59
7.3 Begeleiding door jeugdbescherming	60
7.4 Handelen na signalen door WSP	61
7.5 Handelen na signalen door WSJ	62
7.6 Procedure na onderzoek Accare	63

7.7	Communicatie en samenwerking	63
7.8	Veiligheid kinderen	64
7.9	Expertise medewerkers	65
7.10	Slotconclusie	66
Bijlagen		
	Bijlage 1 Overzichten plaatsingen betrokken gezinsvoogden	68
	Bijlage 2 Routes en stappenplan	71

Samenvatting

Aanleiding en opzet van het onderzoek

Aanleiding tot het onderzoek

Het intern onderzoek naar het handelen van de William Schrikker Groep (WSG) is uitgevoerd naar aanleiding van meldingen die de WSG begin 2012 kreeg over mishandeling van pupillen van de WSG in het pleeggezinshuis De Loot. De voormalig pleegmoeder die het huis leidde wordt ervan beschuldigd (ex) pleegkinderen in het huis mishandeld te hebben. Daarnaast is melding gemaakt van seksueel misbruik van één van de kinderen door een andere bewoner van het huis. De pupillen stonden onder toezicht van de William Schrikker Jeugdbescherming (WSJ) en waren door William Schrikker Pleegzorg (WSP) in het pleeggezinshuis geplaatst.

Vanaf 1997 heeft de WSG in totaal 10 pupillen uit vier gezinnen geplaatst in gezinshuis De Loot in Nieuwleusen. Het gezinshuis maakt onderdeel uit van de Stichting De Terebint in Punthorst. Stichting De Terebint is 'een christelijke leefgemeenschap die hulp biedt aan mensen met persoonlijke levensproblemen'¹. In het gezinshuis woonden – naast de pleegmoeder en pleegkinderen – ouders en gezinnen die ondersteuning van De Terebint kregen. Vanaf 2009 hebben deze overige bewoners De Loot geleidelijk verlaten – vóór de zomer van 2010 vertrokken de laatste bewoners. Tot augustus 2010 is De Loot geleid door de pleegmoeder. Daarna is de zorg voor de drie overgebleven pleegkinderen overgenomen door een echtpaar dat pleegouders werd.

DSP-groep heeft in opdracht van de WSG het interne onderzoek uitgevoerd naar het handelen van William Schrikker Pleegzorg (WSP) en William Schrikker Jeugdbescherming (WSJ) in deze casus. De hoofdvragen in het onderzoek zijn:

- Is door de WSP zorgvuldig gehandeld in de plaatsingstrajecten en de begeleiding? Waren er op basis van de beschikbare informatie signalen die konden wijzen op een onveilige of ontoereikende opvoedingssituatie voor de geplaatste kinderen?
- Is door de WSJ zorgvuldig toezicht gehouden op de verblijfplaats van de kinderen? Waren er op basis van de beschikbare informatie signalen die konden wijzen op een onveilige of ontoereikende opvoedingssituatie voor geplaatste kinderen?

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek bestaat uit:

- *Dossieranalyse* van dossiers van tien pupillen en huidige pleegouders van de WSP en WSJ. *Interviews met pupillen, ouders en verzorgers*. Alle (ex-)pupillen en ouders/verzorgers van wie contactgegevens beschikbaar waren, zijn benaderd om mee te werken aan een interview. Uiteindelijk hebben vier interviews plaatsgevonden met ouders/verzorgers van (ex-)pupillen en één interview met een ex-pupil. Ook de huidige pleegouders zijn geïnterviewd.
- *Interviews met betrokken medewerkers van WSP en WSJ*. Vooral medewerkers die vanaf 2000 betrokken waren bij de zaak zijn geïnterviewd. Het betreft vier jeugdbeschermers, één inhoudelijk manager van de WSJ, de regiomanager van WSJ, twee pleegzorgwerkers, één

Noot 1 www.deterebint.com

inhoudelijk manager WSP en de manager pleegzorg. Tot slot hebben we een interview gehouden met de directiesecretaris van de WSJ, om met haar de bevindingen in perspectief van het huidige beleid te plaatsen.

De bevindingen uit de dossiers en interviews zijn afgezet tegen de landelijke richtlijnen en procedures van de WSG over pleegzorg en jeugdbescherming.

In het onderzoek worden drie fasen onderscheiden:

- Fase 1: 1997 – 2009
- Fase 2: 2009 – 2011
- Fase 3: januari 2012 – juni 2012

In deze samenvatting van het onderzoek worden eerst de belangrijkste bevindingen over de drie fasen weergegeven en worden daarna de belangrijkste conclusies weergegeven. Omwille van de beknoptheid is hierbij de keus gemaakt niet in te gaan op de samenwerking tussen WSP en WSJ. In de volledige tekst van het rapport komt dit wel uitgebreid aan de orde.

Fase 1: 1997 – 2009

Deze periode loopt vanaf het moment dat de eerste pleegzorgplaatsing in De Loot plaatsvond, tot aan het moment dat duidelijk was dat pleegmoeder ging stoppen en er nieuwe pleegouders in De Loot zouden komen wonen begin 2009. In deze periode valt de start van alle plaatsingen.

Eerste plaatsing in gezinshuis De Loot

In 1997 vond de eerste pleegzorgplaatsing vanuit de WSG in De Loot plaats. Deze plaatsing is tot stand gekomen doordat twee kinderen met hun moeder op vrijwillige basis in gezinshuis De Loot woonden. Stichting De Terebint deed melding bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), omdat moeder meerdere malen uit het gezinshuis weggelopen was. In 1997 adviseerde de RvdK een OTS met een machtiging uithuisplaatsing in een voorziening voor pleegzorg, zodat de kinderen in De Loot konden blijven wonen. De rechter sprak hierop een uithuisplaatsing uit maar nam de bezwaren van de biologische moeder van kinderen A en B tegen de plaatsing in De Loot, op basis van geloofsovertuiging, over. Na een onderzoek door het ABJ heeft de WSG echter geconcludeerd dat het niet in het belang van de kinderen was hen uit De Loot te plaatsen en zijn de kinderen in het gezinshuis gebleven.

Pleegmoeder, die al langer leiding gaf aan de Loot, ging vanaf juli 1997 als pleegmoeder fungeren. In het huis woonden op dat moment ook andere gezinnen met hun kinderen die opgevangen werden door De Terebint.

Netwerkonderzoek

Er is een netwerkonderzoek uitgevoerd zes maanden na plaatsing in De Loot (januari 1998). De netwerkonderzoeker constateert een aantal aandachtspunten voor de begeleiding, waaronder de draagkracht van pleegmoeder en het netwerk van opvoeders rondom de pleegkinderen. Andere bevindingen uit het netwerkonderzoek worden niet als aandachtspunten voor de begeleiding genoemd, zoals de afhankelijkheid van pleegmoeder van de Terebint en de strenge opvoedingsstijl van pleegmoeder. Bij het netwerkonderzoek zijn de andere bewoners van De Loot niet betrokken.

Voor netwerkonderzoek geldt dat pas vanaf januari 2004 een procedure vastgelegd is, waardoor de handelwijze niet kan worden getoetst aan de toen geldende procedure.

Vervolgplaatsingen

Na de eerste plaatsing in De Loot, heeft de WSP nog acht andere pleegkinderen in De Loot geplaatst. In de periode oktober 2002 tot maart 2003 heeft de WSP zes kinderen in De Loot bijgeplaatst in het kader van 'perspectief biedende plaatsingen'. Hoe de afweging voor deze vervolgplaatsingen heeft plaatsgevonden en hoe hierover binnen de WSP is gecommuniceerd hebben we in ons onderzoek niet kunnen achterhalen. De plaatsing van een dergelijk groot aantal kinderen in één pleeggezin was niet conform het toen geldende Besluit Kwaliteitsregels voor Jeugdhulpverlening (1996), waarin een maximum van drie pleegkinderen is vastgesteld².

Begeleiding door pleegzorg

De pleegzorgbegeleiding in deze periode is uitgevoerd door vier pleegzorgwerkers, van wie de laatste langere tijd ziek is geweest. Rapportages vanuit pleegzorg over de periode 2007-2008 ontbreken.

De pleegzorgbegeleiding van pleegmoeder is in deze periode hoofdzakelijk regulier geweest, waarin de aandachtspunten uit het netwerkonderzoek niet expliciet terug te vinden zijn. Alleen in de periode februari 1999 tot december 2000 heeft intensieve pleegzorgbegeleiding plaatsgevonden.

De begeleiding van pleegmoeder is, volgens de jaarlijkse rapportages van pleegzorgwerkers over de kinderen, goed verlopen.

Begeleiding door jeugdbescherming

De uitvoering van de jeugdbescherming kenmerkt zich in een aantal gevallen door veel wisselingen (tot wel zeven verschillende gezinsvoogden per gezin). Dit werd als vervelend ervaren door ouders en de pupil die zijn geïnterviewd. Eén van de moeders van de pupillen noemt de wisselingen zeer verwarrend en zegt hierover:

'Dan weer hebben ze een andere baan, dan weer zijn ze ziek, waar ik gigantisch van baal. Ik kan niet tegen al die verschillende gezichten.'

Ook andere ouders vinden de wisselingen in gezinsvoogden hinderlijk:

'Nu hebben we gezinsvoogd Q en daarvoor gezinsvoogd O maar die ging ook plotseling met zwangerschapsverlof, wisten we niets van, zo in één keer was ze weg, zonder nog iets te zeggen of afscheid te nemen.'

'Op een dag stond er dan gewoon een nieuwe voogd op de stoep, waar je opnieuw je verhaal aan kon doen. Voogden kwamen, gingen en zagen niet weerom. Dat is hoe het was. Hoezo, stukje aandacht?'

Ook één van de pupillen zelf, die wij interviewden, heeft de wisselingen in voogden als vervelend ervaren:

'De voogden zijn altijd 'langdurig ziek', dat is standaard. En dan krijg je weer een nieuwe, zonder uitleg.'

Noot 2 Volgens het Besluit kan hiervan afgeweken worden indien de voorziening voor pleegzorg aannemelijk maakt dat plaatsing van meer dan drie kinderen verantwoord is.

Andere klacht van de ouders, geïnterviewde pupil maar ook de gezinsvoogden zelf, is dat de gezinsvoogden zeer weinig contact hadden met de pupillen in De Loot, waardoor het voor de kinderen ook lastig was om hun verhaal te vertellen. Een pupil zei hierover: *'De gezinsvoogden kwamen als wij op school zaten, ik zag ze nooit. Dit was anders dan ik gewend was in een ander pleeggezin waar ik wel betrokken werd bij mijn papieren en doelen.'* Ook interviews met ouders en grootouders en gezinsvoogden bevestigden het beeld dat gezinsvoogden weinig tijd namen om kinderen apart te spreken. Het geringe face-to-face contact met de pupillen in een pleeggezin is niet conform de procedures geweest.

Signalen van kindermishandeling en handelen

De WSP heeft gedurende de plaatsingen in deze periode één expliciet signaal van mishandeling gekregen, door middel van een brief (van 17 februari 2003) aan de klachtencommissie van de WSG. De signalen die in de brief naar voren zijn gebracht, zijn niet conform de procedures opgepakt. Daarnaast heeft de WSP in deze periode brede signalen van gedragsproblemen bij pleegkinderen gekregen. De professionals van de pleegzorg hebben op basis van deze signalen geen melding gedaan van mishandeling of als zodanig gehandeld. Wel zijn in deze periode vijf kinderen na constatering dat er sprake was van gedragsproblemen en conflict met pleegmoeder uit De Loot geplaatst.

De WSJ heeft in deze periode diverse signalen ontvangen variërend van gedragsproblematiek tot expliciete signalen over kindermishandeling. Dit blijkt zowel uit de dossiers als uit interviews met de ouders van de kinderen en één van de pupillen. Via verschillende bronnen (kinderen, ouders, derden) kwamen gedragssignalen bij WSJ terecht die erop duiden dat het niet goed ging met de kinderen. Daarnaast kwamen in deze periode, ook via verschillende bronnen, expliciete signalen van kindermishandeling naar voren over meerdere pleegkinderen in De Loot. Het ging om signalen dat kinderen hardhandig werden aangepakt en geslagen door pleegmoeder en medebewoners, maar ook om bredere signalen van misstanden bij stichting De Terebint en de aard van de situatie in De Loot. Deze signalen zijn bij verschillende gezinsvoogden terecht gekomen. De bevindingen wijzen er niet op dat door de jeugdbeschermers naar aanleiding van de expliciete signalen de acties zijn ondernomen die zijn voorgeschreven in de procedures. Naar aanleiding van brede signalen van probleemgedrag is in een aantal gevallen nader onderzoek ingesteld. Hierin is de vraagstelling nooit geweest of sprake was van mishandeling. Deze onderzoeken gaven vervolgens ook geen aanleiding voor sterke vermoedens van kindermishandeling.

Fase 2: 2009 - 2011

Komst van nieuwe pleegouders

Pleegmoeder had aangegeven te willen stoppen en er waren nieuwe pleegouders aangezocht door de Terebint. Toekomstige pleegvader kwam vanaf januari 2009 als klusjesman in dienst van de Terebint. In augustus 2010 zijn de nieuwe pleegouders in De Loot gaan wonen, nadat in januari 2010 een werkdnetwerkonderzoek was uitgevoerd. Aandachtspunt dat naar voren kwam is het blijven wonen van pleegmoeder in De Loot, ook pleegouders hadden hierover bedenkingen. Rondom hun start is vanuit pleegzorg veel aandacht geweest voor de constructie met De Terebint en het feit dat pleegmoeder in De Loot bleef wonen.

Begeleiding door pleegzorg

In 2009 startte een nieuwe pleegzorgwerker en zij maakte zich zorgen over de opvoedkwaliteiten van pleegmoeder en over de situatie in De Loot en de constructie met De Terebint. De WSP stelde een plan op voor extra begeleiding van pleegmoeder in de periode totdat de nieuwe pleegouders zouden starten. In de begeleiding werd aandacht besteed aan overplaatsing van een van de kinderen. In deze fase heeft de WSP er voor gezorgd dat de bewoners anders dan de pleegouders, hun kinderen en de pleegkinderen, De Loot verlieten. Voorts zijn nieuwe afspraken gemaakt over de betrokkenheid van De Terebint bij de pleegkinderen, waardoor deze betrokkenheid kleiner werd.

In oktober 2010 ging pleegmoeder een aantal weken op reis. Tijdens deze periode gaven de pleegkinderen bij pleegouders te kennen dat ze niet wilden dat pleegmoeder terugkwam na haar reis. Ook vertelden de kinderen de eerste verhalen over mishandelingen door pleegmoeder. Nadat pleegouders Stichting De Terebint hierover hadden ingelicht en hadden geëist dat pleegmoeder niet meer terug zou komen, is zij verhuisd naar een appartement elders in het dorp.

Begeleiding door jeugdbescherming

Ook tijdens deze periode was voor twee kinderen sprake van wisselingen in gezinsvoogden. Twee andere kinderen hadden de hele periode dezelfde gezinsvoogd. De gezinsvoogden hadden weinig persoonlijk contact met de pupillen, hetgeen ze zelf achteraf als kwalijk beschouwen. Eén gezinsvoogd zegt hierover:

'Het is niet alleen een tekort aan tijd, dat is een te makkelijk excuus dat mensen snel gebruiken. Het heeft ook te maken met keuzes... - als ik wel met een van de kinderen aan de slag was gegaan en was gaan praten, dan had hij misschien wel verteld.'

Een moeder geeft aan dat de relatie tussen haar en de gezinsvoogd V moeizaam was en dat er gedurende een periode van twee jaar geen contact is geweest.

In de begeleiding door de gezinsvoogden is in deze periode aandacht geweest voor:

- uithuisplaatsing van een van de kinderen vanwege gedragsproblemen en conflicten in De Loot
- opvoedproblemen/opvoedmoetheid pleegmoeder
- constructie met De Terebint
- probleemgedrag bij kinderen

Signalen van kindermishandeling en handeling

De WSP heeft de signalen die vanaf april 2009 bekend waren over de situatie in De Loot opgevat als opvoedingsproblemen en opvoedmoetheid. Op dit moment was de WSP nog niet van indruk dat er sprake was van mishandeling. Naar aanleiding van de signalen heeft de WSP extra begeleiding ingezet voor pleegmoeder, één kind overgeplaatst en nieuwe afspraken met de Terebint gemaakt. Vanaf oktober 2010, toen de pleegkinderen hun verhaal vertelden, was bij de WSP wel bekend dat er sprake was geweest van mishandeling. De WSP heeft deze signalen intern besproken en heeft één van de twee gezinsvoogden ingelicht. WSP heeft besloten dat verdere actie, anders dan extra begeleiding van de pleegouders, op dat moment niet wenselijk was omdat de kinderen op dat

moment in een stabiele en veilige situatie verkeerden. Dit is niet conform de procedure voor actie van de pleegzorg na signalen van kindermishandeling.

De signalen die de pleegzorgwerker van WSP in februari 2011 aan een van de gezinsvoogden overbrengt worden door deze gezinsvoogd niet als expliciete signalen van mishandeling geïnterpreteerd. Daardoor werd pas bij het onderzoek van Accare (eind 2011) voor de WSJ duidelijk dat er in het verleden mishandeling had plaatsgevonden. De gezinsvoogd heeft de signalen intern besproken, maar heeft op dat moment niet gehandeld conform de procedure bij kindermishandeling.

De brede signalen van gedragsproblemen die de WSJ kreeg over een van de kinderen hebben ertoe geleid dat onderzoek is aangevraagd bij Accare. Pas door dit onderzoek is door de WSJ onderkend dat er sprake was van mishandeling.

Fase 3: januari 2012 – juni 2012

Handelen na signalen

Fase 3 start op het moment dat uit het onderzoek van Accare ernstige signalen van mishandeling naar voren kwamen (11 januari 2012) en loopt door tot juni 2012, de start van het intern onderzoek. We beschrijven op hoofdlijnen de acties die door WSP en WSJ (meest gezamenlijk) ondernomen zijn.

Inlichten ouders

De ouders van de drie kinderen die nog in De Loot woonden en de grootvader van een van deze kinderen werden volgens de dossiers door de gezinsvoogden persoonlijk geïnformeerd (op 10 februari en 13 maart). Op verzoek van de grootvader werd ook het kind dat eind 2010 De Loot verlaten had op 22 maart door de gezinsvoogd geïnformeerd. De moeder van twee van de kinderen geeft in een interview aan dat zij niet persoonlijk is ingelicht over de mishandelingen, en deze informatie pas in mei via de media vernomen heeft.

Op 15 mei heeft een gesprek plaatsgevonden met de betrokken ouders en WSG (medewerkers en inhoudelijk managers van WSP en WSJ) om te spreken over de signalen. Uit de interviews met zowel ouders als medewerkers blijkt dat ouders erg ontevreden zijn over het feit dat na het bekend worden van de signalen van mishandeling (via onderzoek Accare) het vier maanden heeft geduurd voordat WSG met ouders in gesprek is gegaan over de te ondernemen acties. Ouders hebben dit respectloos gevonden en voelen zich niet serieus genomen. Ook het verloop van het gesprek was onplezierig (dit wordt door alle geïnterviewde aanwezigen bevestigd).

De pupillen die in het verleden in De Loot gewoond hebben en/of hun ouders, zijn eind mei – na de publicatie over de mishandeling in de media – opgespoord en ingelicht door de regiomanager van de WSJ over de signalen. Hierbij is gecommuniceerd over het interne onderzoek dat WSG in gang heeft gezet. Daarnaast zijn alle ouders in september uitgenodigd op een bijeenkomst in Zwolle.

Veiligheid pleegkinderen

WSP heeft naar aanleiding van de signalen een hernieuwde screening uitgevoerd bij de nieuwe pleegouders, ter waarborging van de veiligheid van de kinderen. De pleegouders zijn opnieuw

positief door de screening gekomen. WSP geeft aan dat uit onderzoeken, begeleidingsgesprekken en de manier van opvoeden tot op heden blijkt dat pleegouders meer dan voldoende aandacht hebben voor de veiligheid en het welzijn van de kinderen. Pleegzorg gaf daarnaast extra ondersteuning aan pleegouders door middel van intensieve begeleidingsgesprekken. De pleegouders en kinderen woonden tot en met juni nog wel in hetzelfde huis van De Terebint. Aanvankelijk was er volgens zowel betrokken WSG medewerkers als de hulpverleners van Eleos en Accare, geen aanleiding om aanvullende ondersteuning in te zetten voor de pleegkinderen. Later heeft WSJ wel hulpverlening aangevraagd voor de kinderen, vanwege de klachten die ze hadden. De hulpverlening is in deze periode nog niet gestart.

Aangifte politie

De gezinsvoogden hebben op 9 mei melding gedaan bij de politie van mishandeling door pleegmoeder. Op 14 juni wordt deze melding geformaliseerd tot een aangifte. In het overleg op 15 mei is bij sommige ouders het idee ontstaan dat WSG geen aangifte wilde doen, en dat ook ouders werd aangeraden dit niet te doen. Andere ouders weerspreken dit en geven aan dat WSG hen heeft geadviseerd de melding om te zetten in formele aangifte. Ook volgens aanwezigen van de WSG is dit het advies van de WSG geweest. Moeder van twee van de kinderen en grootvader van de twee andere kinderen hadden al voor het plaatsvinden van deze bijeenkomst aangifte en melding³ gedaan over de mishandeling door pleegmoeder.

Het kind dat slachtoffer is geworden van seksueel misbruik heeft ondersteund door haar gezinsvoogd op 15 juni aangifte gedaan.

Actie richting De Terebint

De Terebint moest worden ingelicht over de signalen en het intern onderzoek dat WSG zou laten uitvoeren.

Op welke manier dit moest gebeuren was onduidelijk, om drie redenen:

- De ondoorzichtigheid van De Terebint: het was onduidelijk met wie dit gesprek het best gevoerd kon worden.
- Onduidelijkheid over juridische consequenties van het delen van de beschuldigingen met derden.
- De belangen van pleegouders bij De Terebint: ze woonden in De Loot en pleegvader had een dienstverband.

Een brief naar de Terebint was in voorbereiding op het moment dat de zaak in de media naar buiten kwam.

In deze periode is een conflict ontstaan tussen pleegouders en De Terebint. Omdat De Terebint de signalen van kindermishandeling bleef ontkennen hebben pleegouders het vertrouwen in De Terebint opgezegd en zijn uit de gemeenschap van De Terebint gestapt. De woonovereenkomst tussen huidige pleegouders en stichting De Terebint, waaronder het gezinshuis De Loot valt, is medio april door de pleegouders opgezegd. Tussen pleegvader en De Terebint is daarnaast een arbeidsconflict ontstaan.

Noot 3 De melding van grootvader is op 4 juni tot aangifte geformaliseerd.

Meldingsformulieren

Over alle kinderen is centraal melding gedaan van de mishandeling door middel van calamiteiten formulieren tussen 28 februari en 24 mei.

Handelen volgens procedure

De WSP was reeds voor de start van het onderzoek van Accare op de hoogte van de signalen van kindermishandeling, de WSJ pas na afronding van het onderzoek. In deze fase hebben WSP en WSJ samen gehandeld. Hierbij is de procedure voor kindermishandeling van de WSP en WSJ op de meeste punten gevolgd, met uitzondering van het betrekken van de contactpersoon kindermishandeling van de WSP.

Extra hulp en begeleiding voor de pleegkinderen werd in overleg met de hulpverleningsorganisaties Eleos en Accare ingezet.

Van het seksueel misbruik waren WSP en WSJ eind april op de hoogte en hierop is conform de procedures gehandeld.

Achtergrond strategie van WSG

Door de WSG is in deze fase de strategie gekozen om eerst intern een aantal zaken goed uit te zoeken, alvorens naar buiten te treden. Deze strategie wordt achteraf door verschillende betrokkenen (zowel ouders als medewerkers) als onhandig en 'zorgelijk' benoemd. Bij de strategie die gekozen is naar aanleiding van het openbaar worden van de signalen van mishandeling, spelen de volgende achtergrond- en contextfactoren een rol:

- 1 Kinderen waren in veilige situatie
- 2 Behoefte om zaken beter uit te zoeken.
- 3 Onderzoeken juridische consequenties
- 4 Belang van de kinderen/schade door aangifte

Conclusies

Onvoldoende zorgvuldig onderzoek naar veiligheid plaatsing

Bij de eerste plaatsing in gezinshuis De Loot (1997) is onvoldoende zorgvuldig onderzocht of de veiligheid van de kinderen gewaarborgd zou zijn na plaatsing. Er is geen onderzoek gedaan naar de medebewoners in De Loot, waardoor geen beeld bekend was van hun achtergrond. Ditzelfde geldt voor de medewerkers van Stichting De Terebint. Hierdoor zijn de kinderen in een situatie geplaatst waarin zij woonden bij volwassenen die zonder screening door de WSG een rol gingen spelen in de opvoeding van de kinderen.

Geen aandacht voor risicofactoren uit onderzoek

Vanuit het netwerkonderzoek kwamen risicofactoren naar boven waaraan geen consequenties zijn verbonden bij plaatsing en verdere begeleiding van de plaatsing. Zo kwam naar voren dat pleegmoeder zelf patiënt was geweest bij De Terebint en dat pleegmoeder in de opvoeding soms gebruik maakt van fysieke straffen. Ook werd duidelijk dat de constructie met De Terebint en de verhouding van pleegmoeder tot de bestuurders van de stichting een aandachtspunt waren. Deze

punten worden in het netwerkverslag beschreven maar vormden geen aanleiding voor afkeuring van de pleegzorgplaatsing of extra begeleidingsmaatregelen.

Groot aantal plaatsingen in korte periode

Na de eerste plaatsing van twee kinderen in De Loot, heeft de WSP nog acht andere pleegkinderen in De Loot geplaatst, ondanks dat pleegmoeder bij de eerste pleegkinderen al signalen gaf van gebrek aan draagkracht. In de periode oktober 2002 tot maart 2003 heeft de WSP zes kinderen in De Loot bijgeplaatst in het kader van 'perspectief biedende plaatsingen'. De plaatsing van een dergelijk groot aantal kinderen in één pleeggezin was niet conform het toen geldende Besluit Kwaliteitsregels voor Jeugdhulpverlening (1996), waarin een maximum van drie pleegkinderen is vastgesteld⁴. De reden waarom hiervan werd afgeweken is niet in de dossiers verwoord. Ook zijn er – totdat hierover afspraken zijn gemaakt met pleegmoeder in 2009 – bewoners en ook pleegkinderen vanuit andere organisaties in De Loot komen wonen buiten weten van WSP om.

Onvoldoende dossiervorming van WSP

Pleegmoeder heeft een periode van bijna twee jaar intensieve begeleiding gehad, maar is hoofdzakelijk regulier begeleid. In de dossiervorming over de begeleiding tot 2009 ontbreken rapportages van verschillende perioden en ontbreekt een apart dossier over pleegmoeder.

Veel wisselingen

Er is sprake geweest van veel wisselingen van gezinsvoogden. Gemiddeld kregen deze gezinnen elk jaar een nieuwe gezinsvoogd: sommige bleven (iets) langer, andere korter. De geïnterviewde ouders en kinderen hebben deze wisselingen als vervelend ervaren.

Beperkt contact met kinderen zelf

De gezinsvoogden hadden slechts in beperkte mate contact met de kinderen zelf. Er was vooral contact met pleegmoeder of biologische ouders, de kinderen werden zelden of nooit (alleen) gesproken. De procedure schrijft voor dat de gezinsvoogd minimaal tweemaal per jaar face-to-face contact met pleegkinderen moet hebben.

Clënten hadden gevoel niet serieus genomen te worden

Meerdere zaken hebben eraan bijgedragen dat de cliënten van de gezinsvoogden, de ouders en de kinderen, zich niet serieus genomen voelden door de WSJ. Belangrijkste redenen hiervoor zijn dat signalen en klachten van ouders over De Loot niet werden opgepakt en dat ouders soms niet werden geïnformeerd over belangrijke zaken aangaande hun kinderen. Verschillende ouders hebben geprotesteerd tegen de plaatsing in De Loot vanwege de strenge evangelische achtergrond van het gezinshuis, maar dit heeft niet tot gevolg gehad dat kinderen elders werden geplaatst.

Geen randvoorwaarden voor signaleren mishandeling

De uitvoering van de begeleiding van de kinderen en hun ouders boden geen randvoorwaarden voor een situatie waarin kindermishandeling gesignaleerd werd. Zowel het grote aantal wisselingen van gezinsvoogden, het beperkte contact met kinderen zelf en het gevoel van cliënten niet serieus

Noot 4 Volgens het Besluit kan hiervan afgeweken worden indien de voorziening voor pleegzorg aannemelijk maakt dat plaatsing van meer dan drie kinderen verantwoord is.

genomen te worden, creëerden geen situatie waarin kinderen de gezinsvoogden in vertrouwen namen over problemen in het pleeggezin. Het beperkte contact met de kinderen zorgde er daarnaast voor dat gezinsvoogden eventueel probleemgedrag in mindere mate zelf konden signaleren. Ze moesten hierbij vertrouwen op de rapportage van pleegmoeder en pleegzorgwerker.

Onvoldoende actie WSP na signalen van probleemgedrag en kindermishandeling (tot 2010)

Tot de komst van de nieuwe pleegouders in 2010, zijn de signalen van mishandeling en probleemgedrag bij de kinderen vooral bij de WSJ terecht gekomen. De WSP is door de WSJ wel op een aantal momenten op de hoogte gesteld van signalen, maar dit heeft niet geleid tot actie.

Ook naar aanleiding van de klachtenbrief uit 2003 is geen actie ondernomen. Gelet op de verantwoordelijkheid die de WSP heeft voor de veiligheid van de kinderen in een pleeggezin, had een nader onderzoek naar veiligheid van de kinderen moeten plaatsvinden.

Ook het probleemgedrag dat kinderen lieten zien en de wijze waarop de plaatsingen eindigden in conflicten hebben tot 2009 niet geleid tot signaleren van (mogelijke) mishandeling en actie hierop door de WSP. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de medewerkers signalen van probleemgedrag interpreteren in de context van kinderen die vanuit een problematische situatie uit huis zijn geplaatst. De kinderen hebben vóór plaatsing vaak allerlei problemen. Bij de interpretatie van probleemgedrag dat zich na de plaatsing voortzet, wordt de complexe achtergrond van de kinderen ook als factor meegenomen.

Vanaf 2009 signaleerde de pleegzorgwerker van WSP misstanden in De Loot die werden toegeschreven aan opvoedonmacht bij pleegmoeder. Naar aanleiding van deze signalen heeft WSP een aantal ingrepen gedaan om de situatie te verbeteren en de veiligheid van de kinderen te waarborgen.

WSP handelt niet volgens procedure na expliciete signalen van mishandeling (2010 – 2012)

Na de komst van de nieuwe pleegouders in de zomer van 2010, krijgt de WSP expliciete signalen van mishandeling door de pleegkinderen verteld aan de nieuwe pleegouders. De WSP besloot hierop geen actie te ondernemen. Argument hiervoor was dat de kinderen inmiddels in een veilige en stabiele situatie zaten (pleegouders hadden ervoor gezorgd dat pleegmoeder uit De Loot was vertrokken) en dat de nieuwe pleegouders een goede opvoedsituatie boden. De WSP besloot pleegouders extra begeleiding te bieden. Tevens werd de gezinsvoogd van twee van de drie kinderen geïnformeerd. Doordat de procedure niet werd gevolgd, en daardoor één van de gezinsvoogden niet is ingelicht in deze fase, is deze gezinsvoogd niet in de gelegenheid geweest de inschatting te maken over de veiligheid van haar pupil. Ook de inschatting over behoefte aan ondersteuning of hulpverlening voor het kind heeft de WSJ daardoor niet kunnen maken. WSP heeft met deze acties niet gehandeld volgens de procedure voor kindermishandeling, die voorschrijft dat de contactpersoon kindermishandeling ingelicht wordt, de gezinsvoogden en inhoudelijk managers van de WSJ, dat er een meldingsformulier opgemaakt wordt en dat een plan van aanpak wordt opgesteld. In het plan van aanpak moet aandacht zijn voor de wijze waarop ouders worden geïnformeerd.

Probleemgedrag door WSJ niet herkend als signalen van mishandeling

Gedurende de gehele periode heeft zich bij alle kinderen gedrag gemanifesteerd dat als signaal voor mishandeling geïnterpreteerd had kunnen worden. Het betreft immers gedragingen die vermeld staan op de signalenlijsten voor kindermishandeling die de WSG hanteert. Dergelijke gedragsproblemen kunnen echter ook andere oorzaken hebben en hoeven niet noodzakelijkerwijs te wijzen op mishandeling. Ook hier speelt, net als bij de WSP mee dat medewerkers bij de interpretatie van probleemgedrag de context waaruit de kinderen komen, met bijbehorend probleemgedrag bij aanvang van de plaatsing, meewegen. Dit maakt de interpretatie van probleemgedrag dat zich manifesteert tijdens een plaatsing complex.

Op een aantal momenten heeft de WSJ de gedragsproblemen bij kinderen nader laten onderzoeken, waarbij nooit expliciet is onderzocht of sprake was van mishandeling. Uit deze onderzoeken kwamen geen aanwijzingen voor mishandeling naar boven. Ook inhoudelijk managers die op de hoogte waren van het probleemgedrag hebben dit niet als mishandeling herkend.

Het ontbrak aan een overkoepelend beeld van alle kinderen die woonden in De Loot. Zij vertoonden stuk voor stuk probleemgedrag. Mogelijk was eerder gesignaleerd dat er sprake was van probleemgedrag door mishandeling als de informatie beter bij elkaar was gebracht.

Expliciete signalen van mishandeling niet opgepakt door WSJ

De WSJ heeft vanaf de eerste plaatsing in De Loot tot het onderzoek door Accare een aantal signalen gehad dat er sprake was van misstanden in De Loot en ook expliciet van mishandeling. Op deze signalen is niet gehandeld zoals de procedures voorschrijven. Op een enkel expliciet signaal na, hebben gezinsvoogden de signalen niet met inhoudelijk managers gedeeld, maar zelf proberen op te lossen door met ouders, pleegmoeder of pleegzorgwerker te overleggen. Ook de signalen die eind 2010 via WSP bij één van de WSJ gezinsvoogden terechtkwamen over de mishandeling door pleegmoeder in het verleden, zijn door WSJ niet volgens de procedure opgepakt.

Pas toen één van de pleegkinderen naar aanleiding van een psychologisch onderzoek ernstige signalen van mishandeling door pleegmoeder openbaarde, heeft de WSJ een procedure ingezet om de signalen op te pakken, nadat eerst de uitkomsten van het onderzoek van Accare zijn afgewacht.

Communicatie met ouders na onderzoek Accare onvoldoende zorgvuldig

Nadat in januari 2012 vanuit het onderzoek de duidelijke signalen van mishandeling naar voren kwamen zijn WSP en WSJ samen opgetrokken en kwamen in onderling overleg de volgende zaken aan bod:

- inlichten van ouders;
- veiligheid pleegkinderen;
- actie richting De Terebint;
- aangifte bij politie.

Nadat de gezinsvoogden in februari en maart de ouders hebben ingelicht over de signalen van kindermishandeling, is vooral intern overleg gepleegd en is de eerstvolgende formele reactie naar ouders toe vanuit de WSG op 15 mei gekomen, in een gesprek tussen de ouders, gezinsvoogden, pleegzorgwerkers en hun inhoudelijk managers. Verschillende ouders en medewerkers hebben deze periode van vier maanden als veel te lang ervaren. Bovendien heeft dit overleg – waarin op

een aantal punten zoals het doen van aangifte en het inlichten van De Terebint door de WSG geen uitsluitel kon worden gegeven – meer kwaad bloed gezet bij de ouders/verzorgers. Dit heeft er toe bijgedragen dat één van de betrokkenen de pers heeft ingelicht. De conclusie is dan ook dat de communicatie met de ouders onvoldoende zorgvuldig is geweest.

Voldoende aandacht voor veiligheid kinderen na onderzoek Accare

Wel is er in deze fase voldoende aandacht geweest voor de veiligheid van de pleegkinderen. De WSP en WSJ maakten gezamenlijk de inschatting dat de pleegkinderen bij pleegouders in een veilige situatie verbleven. Ook werd erop ingezet dat pleegouders zo snel mogelijk konden verhuizen uit De Loot, hoewel dit tot juni niet gerealiseerd is. Extra begeleiding voor de kinderen leek op dat moment niet geïndiceerd. Deze inschatting werd voor een van de kinderen ondersteund door de onderzoeksresultaten van Accare en voor twee andere kinderen door het overleg met Eleos over de noodzaak voor extra begeleiding. Toen hulpverlening later wel wenselijk werd – omdat kinderen meer klachten gingen uiten – is hier snel actie op ondernomen. Ook op het moment dat seksueel misbruik van een van de kinderen bekend werd, is door de WSJ direct contact gezocht met Eleos voor extra begeleiding.

Slotconclusie

Het handelen van de WSP en WSJ in deze casus wordt beïnvloed doordat de organisaties hebben vastgehouden aan de aanvankelijk gekozen beleidslijn dat plaatsing van kinderen in de Loot de beste oplossing was. Het voortzetten van de plaatsing en het doorgaan met plaatsen van nieuwe kinderen in de Loot, hebben in het licht daarvan plaatsgevonden. Ook nadat eerdere plaatsingen mislukt waren, week WSP niet af van de lijn dat de plaatsingen in het pleeggezin de beste oplossing was voor de kinderen. Daarbij heeft de WSP op sommige momenten ingezet op versterking en extra begeleiding van het pleeggezin en overplaatsingen van kinderen, maar niet op het beëindigen van de samenwerking met de pleegmoeder. Ook het handelen naar aanleiding van signalen van mishandeling (in meer of mindere mate expliciete signalen) die bij WSP en WSJ zijn binnengekomen, zijn in lijn met de visie van het handhaven van de kinderen in het pleeggezin. In feit is er in deze casus dus sprake geweest van een tunnelvisie, die adequaat optreden in de weg heeft gestaan.

1 Inleiding

Aanleiding tot het onderzoek

Begin 2012 kreeg de William Schrikker Groep (WSG) meldingen van mishandeling van kinderen die, onder toezicht van de William Schrikker Jeugdbescherming, door William Schrikker Pleegzorg in het pleeggezinshuis De Loot geplaatst waren of zijn. De voormalig pleegmoeder die het huis leidde wordt ervan beschuldigd (ex) pleegkinderen in het huis mishandeld te hebben. Daarnaast is melding gemaakt van seksueel misbruik van één van de kinderen door een andere bewoner van het huis.

DSP-groep heeft in opdracht van de WSG een intern onderzoek uitgevoerd naar het handelen van William Schrikker Jeugdbescherming en William Schrikker Pleegzorg in deze casus. De hoofdvragen in het onderzoek zijn:

- Is door de William Schrikker Pleegzorg (WSP) zorgvuldig gehandeld in de plaatsingstrajecten en de begeleiding? Waren er op basis van de beschikbare informatie signalen die konden wijzen op een onveilige of ontoereikende opvoedingssituatie voor de geplaatste kinderen?
- Is door de William Schrikker Jeugdbescherming (WSJ) zorgvuldig toezicht gehouden op de verblijfplaats van de kinderen? Waren er op basis van de beschikbare informatie signalen die konden wijzen op een onveilige of ontoereikende opvoedingssituatie voor geplaatste kinderen?

Gezinshuis De Loot

Vanaf 1997 heeft de WSG in totaal 10 pupillen geplaatst in gezinshuis De Loot in Nieuwleusen. Het gezinshuis maakt onderdeel uit van de Stichting De Terebint in Punthorst. Stichting De Terebint is 'een christelijke leefgemeenschap die hulp biedt aan mensen met persoonlijke levensproblemen'⁵. In het gezinshuis woonden – naast de pleegmoeder en pleegkinderen – ouders en gezinnen die ondersteuning van De Terebint kregen. Vanaf 2009 hebben deze overige bewoners De Loot geleidelijk verlaten – vóór de zomer van 2010 vertrokken de laatste bewoners. Tot augustus 2010 is De Loot geleid door mevrouw/pleegmoeder E. Daarna is de zorg voor de drie overgebleven pleegkinderen overgenomen door het echtpaar H.

In figuur 1.1 (zie bijlage 1) zijn alle plaatsingen van de pupillen op een tijdslijn geplaatst. De kinderen zijn afkomstig uit vier verschillende gezinnen, waarbij de volgende ouders/verzorgers betrokken zijn:

- Kinderen A en B: moeder
- Kind C: vader en moeder
- Kinderen D, E en F: moeder
- Kinderen G en H: moeder, stiefvader, vader, grootouders (vaderszijde)
- Kinderen I en J: moeder

Een ander schema ter ondersteuning van de leesbaarheid van deze rapportage is figuur 1.2 (zie bijlage 1), waarin per gezin op de tijdslijn weergegeven wordt welke gezinsvoogden betrokken waren.

Noot 5 www.deterebint.com

Signalen van mishandeling

In het onderzoek richten we ons op signalen van mishandeling en de wijze waarop de WSG hiermee omgegaan is. Kindermishandeling is in de Wet op de Jeugdzorg als volgt omschreven:

'Elke vorm van voor de jeugdige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de jeugdige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de jeugdige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'.

Deze definitie houden wij in het onderzoek ook aan. Bij vermoedens van kindermishandeling, dienen medewerkers van de WSG actie te ondernemen volgens de procedures bij kindermishandeling van de WSJ en WSP. In de procedure kindermishandeling wordt onderscheid gemaakt in drie typen signalen, met drie bijbehorende handelingsroutes:

- a Signalen van probleemgedrag die een vermoeden van kindermishandeling geven dat (nog) niet wordt onderbouwd door feiten (in de procedure wordt hiernaar verwezen als 'vage' signalen).
- b Signalen die een sterk vermoeden geven van kindermishandeling in verleden, maar waarbij geen acuut gevaar meer dreigt.
- c Signalen die een sterk vermoeden geven van kindermishandeling en waarbij sprake is van acuut gevaar.

Wat wordt verstaan onder een sterk vermoeden, wordt in de procedures niet geëxpliciteerd (zie hoofdstuk 3). In het onderzoek verstaan we onder sterke signalen:

- expliciete signalen van mishandeling: het kind zelf of anderen om het kind heen geven aan dat sprake is van mishandeling van het kind;
- letsel dat wijst op mishandeling.

Onder vage signalen verstaan we allerlei signalen in het gedrag of voorkomen van kinderen die reden zijn voor bezorgdheid en mogelijk zelfs zouden kunnen wijzen op mishandeling. Het gaat bijvoorbeeld om gedragsproblemen, angstig en teruggetrokken gedrag, zindelijkheidsproblemen, ondervoeding/ondergewicht.

Leeswijzer

In deze rapportage beschrijven wij de bevindingen van het interne onderzoek over De Loot. In hoofdstuk 2 geven we een beschrijving van de onderzoeksvragen en de onderzoekaankpak. In hoofdstuk 3 lichten we relevante procedures van de WSP en WSJ toe die van toepassing zijn op het handelen van de medewerkers in deze casus. De onderzoeksbevindingen worden vervolgens in hoofdstukken 4 tot en met 6 gepresenteerd over drie fasen:

- Fase 1: 1997 – 2009
- Fase 2: 2009 – 2011
- Fase 3: januari 2012 – juni 2012

Per fase beschrijven we de uitkomsten van het onderzoek en beantwoorden we de onderzoeksvragen. In hoofdstuk 7 geven we de overkoepelende conclusies.

2 Onderzoeksvragen en -aanpak

2.1 Onderzoeksvragen

Het onderzoek richt zich op het handelen van de William Schrikker Jeugdbescherming en William Schrikker Pleegzorg. De hoofdvragen zoals beschreven in hoofdstuk 1 zijn gespecificeerd tot onderzoeksvragen. Deze zijn tot stand gekomen in samenspraak met het Expertisecentrum van de WSG en de Inspectie Jeugdzorg. De vragen hebben betrekking op:

- uitvoering van de pleegzorg en jeugdbescherming;
- handelen na melding van kindermishandeling door WSP en WSJ;
- samenwerking met andere organisaties door WSP en WSJ;
- huidige veiligheid pleegkinderen.

Vraag	WSP	WSJ
<i>Uitvoering pleegzorg en jeugdbescherming</i>		
1a	Wat was de motivatie van inschrijving van pleegmoeder ten tijde van de eerste plaatsing in De Loot?	
1b	Hoe is de match bij de eerste plaatsing in het pleeggezin in 1997 tot stand gekomen?	
1c	Is een netwerkonderzoek uitgevoerd? Kwamen hierin risicofactoren aangaande pleegouders naar boven?	
1d	Is de pleegzorgbegeleiding adequaat geweest tot aan de melding van kindermishandeling?	Hoe is de gezinsvoogdij van de pleegkinderen praktisch en formeel verlopen?
1e	Hebben exitgesprekken plaatsgevonden na afloop van de plaatsingen? Is hiervan verslag gemaakt? Wat is er met de bevindingen van deze gesprekken gedaan? Kwamen hierin signalen van mishandeling of andere misstanden naar boven?	
<i>Handelen na melding kindermishandeling</i>		
2a	Hoe en wanneer was de WSP op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?	Hoe en wanneer was de WSJ op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?
2b	Hoe hebben de professionals van de WSP gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/procedure?	Hoe hebben de professionals van de WSJ gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/procedure?
2c	Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?	Idem
2d	Wanneer en hoe heeft de WSP de veiligheid van de (voormalig) pleegkinderen onderzocht en gewaarborgd?	Wanneer en hoe heeft de WSJ de veiligheid van de (voormalig) pleegkinderen onderzocht en gewaarborgd?
2e	In hoeverre waren de betrokken professionals van de WSP voldoende toegerust, zodat zij voldoende kennis en vaardigheden hadden met betrekking tot het onderwerp seksueel misbruik en kindermishandeling?	In hoeverre waren de betrokken professionals van de WSJ voldoende toegerust, zodat zij voldoende kennis en vaardigheden hadden met betrekking tot het onderwerp seksueel misbruik en kindermishandeling?

2f	Hoe heeft de WSP in deze casus bewaakt dat medewerkers bij de signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling de juiste stappen zetten?	Hoe heeft de WSJ in deze casus bewaakt dat medewerkers bij de signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling de juiste stappen zetten?
----	--	--

Samenwerking met andere organisaties

3a	Hoe heeft de WSP samengewerkt met de andere instellingen, te weten de WSJ, SJG en (nader te bepalen)?	Hoe heeft de WSJ samengewerkt met de andere instellingen, te weten de WSP, SJG en (nader te bepalen)?
----	---	---

3b	Hoe heeft de WSP in deze casus gebruik gemaakt van de expertise van derden, teneinde in een zo vroeg mogelijk stadium signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling te signaleren en op te pakken?	Hoe heeft de WSJ in deze casus gebruik gemaakt van de expertise van derden, teneinde in een zo vroeg mogelijk stadium signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling te signaleren en op te pakken?
----	---	---

Huidige veiligheid van de pleegkinderen

4a	Op welke manier draagt de WSP op dit moment zorg voor de veiligheid van de huidige pleegkinderen die nu nog woonachtig zijn in De Loot?	Op welke manier draagt de WSJ op dit moment zorg voor de veiligheid van de huidige WSJ pupillen die nu woonachtig zijn in De Loot?
----	---	--

2.2 Onderzoeksaanpak

Dossieronderzoek

De onderzoekers hebben de dossiers van de WSP en WSJ van de tien betrokken pupillen opgevraagd en geanalyseerd. Ook de digitale dossiers in registratiesystemen IJ en IJ-ZA zijn geraadpleegd. In het geval de dossiers reeds afgesloten waren, waren de dossiers van WSP en WSJ bij elkaar gevoegd in een dossiermap, waardoor geen onderscheid gemaakt kon worden tussen beiden. Van één van de pupillen, kind F, was geen WSP of WSJ dossier beschikbaar. Omdat deze pupil slechts korte tijd in de Loot heeft gewoond en de dossiers van de twee overige kinderen in het gezin wel beschikbaar waren, zijn de gevolgen hiervan voor het onderzoek gering. Bij de WSP zijn ook dossiers van de pleegouders opgevraagd. Alleen van de huidige pleegouders was een dossier beschikbaar. Van de voormalige pleegmoeder niet.

De dossiers zijn integraal door de onderzoekers gelezen en samengevat. Hierbij zijn de volgende documenten geanalyseerd (indien aanwezig):

- hulpverleningsplannen (JB)
- opvoedingsplannen (PLZ)
- begeleidingsplannen (PLZ)
- netwerkonderzoeken (PLZ)
- contactjournaals (JB en PLZ)
- eindverslagen (JB en PLZ)

In deze documenten hebben we specifiek gezocht naar de volgende informatie:

- plaatsing in pleeggezin (start, beëindiging);
- betrokken jeugdbeschermers en pleegzorgwerkers;
- begeleiding pleegouders;
- signalen van mishandeling of andere misstanden in gezinshuis;
- acties van WSG medewerkers op deze signalen;
- samenwerking met andere instanties.

Interviews

Er zijn interviews uitgevoerd met betrokken medewerkers van WSP en WSJ, (ex-)pupillen van de WSG en hun ouders of verzorgers en de huidige pleegouders. Alle (ex-)pupillen en ouders/verzorgers van wie contactgegevens beschikbaar waren zijn benaderd. Selectie van de betrokken medewerkers gebeurde op basis van de informatie uit de dossiers. Vooral medewerkers die ten tijde van signalen betrokken waren bij de zaak zijn geïnterviewd. De volgende betrokkenen zijn geïnterviewd:

- vier jeugdbeschermers (gezinsvoogden D, O, Q en V);
- één inhoudelijk manager JB (manager van gezinsvoogden D, G, R);
- regiomanager JB;
- twee pleegzorgwerkers (pleegzorgwerker E en een directe collega van pleegzorgwerkers A en B uit het PIP team);
- één inhoudelijk manager PLZ (manager van pleegzorgwerker E);
- manager pleegzorg;
- huidige pleegouders (pleegouders);
- vier interviews met ouders/verzorgers van (ex-)pupillen (moeder van kinderen D, E, F; moeder en partner van kinderen G en H, moeder en partner van kinderen I en J, grootvader van kinderen G en H);
- één ex-pupil (kind E).

In de interviews kwam het handelen van de WSG ten tijde van de plaatsing in De Loot aan bod. Specifiek werd gevraagd naar eventuele signalen van mishandeling en de wijze waarop de WSG met deze signalen omging.

Tot slot hebben we een interview gehouden met de directiesecretaris van de WSJ, om met haar de bevindingen in perspectief van het huidige beleid te plaatsen.

Op basis van de bevindingen en beantwoording van de onderzoeksvragen, trekken we conclusies op de volgende thema's:

- handelen conform de landelijke richtlijnen pleegouderschap;
- handelen conform WSG beleid en procedures;
- waarborgen van de veiligheid van de kinderen;
- samenwerking en communicatie;
- expertise van de medewerkers over kindermishandeling;
- communicatie en aansturing door leidinggevenden.

3 Procedures WSP en WSJ

Bij de uitvoering van hun taken moeten pleezorgmedewerkers en jeugdbeschermers zich houden aan de procedures van de WSG. In dit hoofdstuk beschrijven we de procedures die relevant zijn voor dit onderzoek. Niet van de gehele onderzoeksperiode waren procedures beschikbaar. Veel procedures werden vanaf 2003/2004 centraal vastgelegd.

3.1 Procedure verhouding jeugdbescherming en pleezorg

Procedure Verhouding jeugdbeschermer en pleezorgwerker: Afstemming van verantwoordelijkheden (eerste versie februari 2004)

Rol van jeugdbeschermer bij pleezorgplaatsing

De jeugdbeschermer heeft onder andere de volgende taken tijdens de pleezorgplaatsing:

- vraagt indicatie pleezorg aan en machtiging uithuisplaatsing;
- beslist mee over de keuze voor een pleeggezin;
- informeert de ouders over de ontwikkeling van de jongere;
- bezoekt jongere minimaal 2 maal per jaar en ontmoet hem 'face to face'. Gelegenheid apart met jongere te praten⁶. Doel is onder andere om de jeugdige gelegenheid te geven (ernstige) problemen in het pleeggezin te bespreken; In de procedure vanaf 2008 staat beschreven dat (gezins)voogd de jeugdige 'geregeld' individueel ziet.
- beslist over verlenging van de OTS maatregel;
- beslist over de frequentie, aard en inhoud van de oudercontacten en omgangsreling en begeleidt dit indien nodig.

Wanneer jeugdige melding maakt van problemen in het pleeggezin is het de taak van de jeugdbeschermer om stappen te zetten om de problemen te verminderen. Bij ernstige problemen die de veiligheid van de jeugdige in het pleeggezin aangaan, dient overleg tussen jeugdbeschermer, pleezorgwerker en diens leidinggevenden plaats te vinden. In de procedure vanaf 2008 staat vermeldt dat schriftelijk melding moet worden gemaakt bij de WSP.

De verantwoordelijkheid van de (gezins)voogd ligt in het proces van hulpverlening bij de minderjarige en de ouder met gezag.

Rol van pleezorgwerker bij pleezorgplaatsing

De pleezorgwerker heeft onder andere de volgende taken tijdens de pleezorgplaatsing:

- begeleidt het gezin conform opgesteld opvoedings- en begeleidingsplan;
- rapporteert halfjaarlijks aan de jeugdbeschermer over het verloop van de plaatsing en de ontwikkeling van de jeugdige;
- organiseert 1x per jaar een bespreking waarbij JB, pleegouders en ouders (bij OTS) uitgenodigd worden. Vanaf 2008 staat beschreven dat hulpverleningsplan geëvalueerd moet worden in afstemming met het kind en zijn ouders en de (gezins)voogd.
- Vanaf 2008: tenminste twee individuele contacten met het kind per jaar

Noot 6 Er kunnen redenen zijn om van bovengenoemde beleidslijn af te wijken in afstemming met pleezorgwerker.

De verantwoordelijkheid van de pleegzorgwerker ligt in het geven van deskundige begeleiding aan het pleeggezin. Hij is verantwoording schuldig aan de jeugdbeschermer over de ontwikkeling van de minderjarige binnen het pleeggezin. Hij moet toezien op een veilige opvoedingssituatie in het pleeggezin. In de procedure vanaf 2008 staat vermeldt dat schriftelijk melding moet worden gemaakt bij de WSJ bij melding van problemen in het pleeggezin.

Pleegzorgwerker bereidt beslissingen voor die de opvoedsituatie van de jeugdige betreffen. De beslissing wordt door de jeugdbeschermer getoetst. De jeugdbeschermer toetst tevens of er geen sprake is van factoren die de ontwikkeling van de jeugdige bedreigen, en of rekening is gehouden met de rechten en belangen van het kind.

De pleegzorgwerker delegeert opvoeding aan pleegouders en toetst of zij de jeugdige een passende opvoeding bieden.

3.2 Procedure bij matching en netwerkonderzoek pleegzorg

Procedure Matching bij de William Schrikker pleegzorg (eerste versie december 2003)

'Matching in de pleegzorg wordt opgevat als de afstemming van het opleidingsaanbod van pleegouders op de opvoedingsvraag van de aangemelde pleegkinderen.' Stappen:

- 5 Bestuderen van de dossiers van kinderen en pleegouders op allerlei achtergrondvariabelen waaronder levensbeschouwelijke achtergrond.
- 6 Pleegzorgwerker legt contact met pleeggezin en geeft omschrijving van de jeugdige.
- 7 Pleegzorgwerker voert gesprek met aspirant pleeggezin. Aspirant pleegouders krijgen bedenktijd of ze verder willen gaan.
- 8 Pleegzorgwerker zorgt voor kennismakingsmomenten tussen aspirant-pleegouders en jeugdige.
- 9 Pleegzorgwerker schrijft een matchingverslag.

De plaatser (jeugdbeschermer) neemt formeel het besluit tot plaatsing in het pleeggezin.

Procedure netwerkonderzoek bij (eerste versie januari 2004)

Doel van het netwerkonderzoek is om te toetsen of het netwerkgezin voldoende geschikt is voor gezinsopvoeding van de jeugdige uit hun netwerk. Om te bepalen of het netwerkgezin in voldoende mate geschikt is en er geen contra-indicaties voor plaatsing zijn, doet de pleegzorgwerker van de Voorziening voor Pleegzorg een netwerkonderzoek (screening). Dit is een gericht onderzoek naar de opvoedingscapaciteiten van het netwerkgezin voor deze specifieke jeugdige. Tijdens dit onderzoek worden risicofactoren en aandachtspunten van het gezin in kaart gebracht. Verder komt aan de orde of het pleeggezin met de pleegzorgwerker van de William Schrikker Pleegzorg en de (gezins)voogd wil samenwerken, begeleiding wil ontvangen en met ouders het ouderschap wil delen.

Het netwerkonderzoek bestaat uit minimaal vier gesprekken binnen een termijn van dertien weken. Soms zijn extra gesprekken nodig met andere betrokkenen in het netwerk. Het netwerkonderzoek resulteert in een advies aan de plaatsende instantie ten aanzien van wel of niet continuering van de pleeggezinplaatsing, dan wel om tot plaatsing over te gaan. De plaatsende instantie heeft de plaatsingsverantwoordelijkheid en beslist of hij het advies overneemt om de jeugdige al dan niet in het pleeggezin te plaatsen c.q. te laten wonen.

Contra-indicaties zijn als volgt beschreven:

- 'Verklaring van Geen Bezwaar' wordt niet afgegeven vanwege een strafblad van de betrokkenen. Alle gezinsleden vanaf twaalf jaar moeten een dergelijk verklaring invullen.
- Betreffende aspirant netwerkpleegouders zijn minderjarig.
- Er is geen communicatie mogelijk tussen ouders en aspirant netwerkpleegouders; Met uitzondering van als de mening van de jeugdige (indien 12 of ouder) is dat communicatie wel zou moeten plaatsvinden. Als de jeugdige namelijk 12 jaar of ouder is, dan dient de huidige relatie jeugdige - netwerkgezin en de mening jeugdige te worden meegewogen.
- De veiligheid van de jeugdige wordt niet gewaarborgd in het netwerkgezin.
- De jeugdige wordt in het netwerkgezin in zijn ontwikkeling bedreigd.
- Er spelen in het netwerkgezin ernstige problemen rond de opvoeding van de eigen kinderen.
- De gesignaleerde problematiek wordt niet door de aspirant-netwerk pleegouders (h)erkend
- Er bestaat geen overeenkomst over begeleiding tussen aspirant netwerkgezin en de William Schrikker Pleegzorg.
- Situaties waarin vergaande verschillen bestaan over het toepassen van medische behandeling in levensbedreigende omstandigheden.
- Risico inventarisatie en taxatielijsten geven aanleiding om de twijfel over de geschiktheid van het aspirant pleeggezin.

3.3 Procedures bij kindermishandeling

3.3.1 Procedure handelen bij kindermishandeling bij Jeugdbescherming (eerste versie februari 2004)

De procedure handelen bij kindermishandeling van WSJ geeft richtlijnen omtrent het handelen bij vermoedens van (seksuele) kindermishandeling voor de jeugdbescherming. De inhoudelijk manager moet er zorg voor dragen dat de procedure bij de (gezins)voogden bekend is. Binnen de Jeugdbescherming bestaat een algemene meldingsplicht voor klachten over of vermoedens/signalen van (seksuele) kindermishandeling. Met meldingsplicht wordt bedoeld dat wanneer er bij de Jeugdbescherming, via wie dan ook, informatie binnenkomt over signalen of feiten die zouden kunnen duiden op (seksuele) kindermishandeling deze intern gemeld moeten worden bij de inhoudelijk manager, waarna deze procedure in werking treedt. Belangrijke uitgangspunten van de procedure zijn:

- De veiligheid en het belang van het kind staat voorop.
- Alle (gezins)voogden zijn verplicht vermoedens van kindermishandeling intern te bespreken.
- Bij vermoedens van (seksuele) kindermishandeling wordt altijd intern melding gedaan door middel van een meldingsformulier (vanaf 2011 Meldingsformulier calamiteit / incident WSG).
- Van ieder overleg rond de situatie wordt zorgvuldig verslag gedaan.
- Bij vermoedens van kindermishandeling is de instelling verplicht tot handelen en dus altijd verplicht om intern in actie te komen.
- Wie heeft de regie? De afgesproken activiteiten en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen dienen helder omschreven te worden.
- De procedure bij aangifte van seksuele kindermishandeling/misbruik wordt gevolgd zoals staat omschreven.

Binnen de Jeugdbescherming worden drie stappenplannen gehanteerd die afhankelijk zijn van de ernst van de situatie en de aard van de vermoedens. Afhankelijk van de inhoud van de vermoedens en de veiligheid van de jeugdige besluit de inhoudelijk manager in overleg met zijn collega inhoudelijk manager-gedragsdeskundige om één van drie beschreven stappenplannen te volgen.

- a Route a: acuut gevaar. De signalen geven aanleiding tot een sterk vermoeden van (seksuele) kindersmishandeling waardoor er reden is aan te nemen dat de veiligheid van de jeugdige ernstig en acuut in gevaar is.
- b Route b: geen acuut gevaar meer. Er zijn signalen dat (seksuele) kindermishandeling heeft plaatsgevonden, maar er is geen reden om aan te nemen dat er nog actueel gevaar is voor de veiligheid van de jeugdige.
- c Route c: uiting van bezorgdheid (vage signalen).

Voor alle varianten van het stappenplan geldt:

- Indien de (gezins)voogd vermoedens heeft van kindermishandeling, stelt hij de inhoudelijk manager hiervan binnen één werkdag op de hoogte. De inhoudelijk manager is verantwoordelijk voor de besluitvorming omtrent de te nemen stappen en het invullen en versturen van het Meldingsformulier calamiteiten / incidenten, de (gezins)voogd voor de uitvoering van besluiten en de dossiervoering.
- De inhoudelijk manager organiseert een consultatie met één van zijn collega inhoudelijk managers-gedragswetenschappers. Binnen één week na de melding worden in het overleg met de (gezins)voogd de vermoedens zoals deze zijn neergelegd in het meldingsformulier besproken. Afhankelijk van de inhoud van de vermoedens wordt besloten tot één van de in de bijlage opgenomen stappen, met bijbehorende strategie.
- Evaluatie volgens procedures 2004 – 2010: Na 6 maanden wordt het traject door de inhoudelijk manager en de (gezins)voogd geëvalueerd. De inhoudelijk manager overlegt wederom met een collega inhoudelijk manager-gedragswetenschapper. Het meldingsformulier en de evaluatie van het traject komen in het dossier. Voorwaarde hiervoor is dat een en ander zorgvuldig besproken is met betrokkenen.
Evaluatie volgens procedure 201: Na afronding en binnen maximaal 3 maanden wordt het traject door de inhoudelijk manager en de (gezins)voogd geëvalueerd in de casuïstiekbespreking. Het meldingsformulier en de evaluatie van het verloop van het traject komen in het dossier. Voorwaarde hiervoor is dat één en ander zorgvuldig is besproken met betrokkenen (ouders en eventueel jeugdige). Wanneer uit de evaluaties verbeteringen komen die voor de hele RVE of WSG relevant zijn worden deze gemeld aan de regiomanager.

Zie bijlage 2 voor overzicht verschillende routes en extra punten voor kinderen die niet thuis wonen.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden samengevat (gebaseerd op het meest recente protocol)

1 (Gezins)voogd

- Inhoudelijk manager binnen één werkdag op de hoogte stellen van vermoedens van kindermishandeling.
- Opstellen en uitvoeren van plan betreffende de calamiteit (2004-2010: *opstellen en uitvoeren plan van aanpak en vastleggen informatie via meldingsformulier vermoeden van kindermishandeling.*).

- Organiseren van hulpverlening en nadere (externe) diagnose en extern overleg.
- Zorgdragen voor de privacy van de jeugdige.
- Dossiervoering.

2 Inhoudelijk manager

- Consulteren van collega inhoudelijk manager en indien hij dit zelf niet is de inhoudelijk manager-gedragsdeskundige.
- Besluitvorming over te ondernemen stappen bij vermoedens seksuele kindermishandeling.
- Vaststellen van plan betreffende de calamiteit (2004-2010: *vaststellen plan van aanpak*).
- Vastleggen van informatie via het Calamiteitenmeldingsformulier (2004-2010: *dossiervorming*).
- Bewaken dat alle relevante stappen worden doorlopen.
- 2004-2010 toevoeging: *de inhoudelijk manager is verantwoordelijk voor de inhoud van de boodschap bij mediacontacten.*

3 Juristen

- Adviseren van de inhoudelijk manager en (gezins)voogd betreffende eventuele aangifte bij vermoedens van misbruik.
- Directiesecretaris op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

4 Regiomanager

- Verzamelen en oppakken van verbeteringen.
- *Het hoofd communicatie is verantwoordelijk voor het coördineren van de perscontacten. Alleen het hoofd communicatie, de teammanager en de regiomanagers communiceren met de media. De door hen verstrekte informatie moet objectief van aard zijn en mag in geen geval herleidbaar zijn tot personen. Zie voor meer informatie de procedure mediabeleid. (2004-2010)*
- Bij vermoedens van kindermishandeling is de instelling verplicht tot handelen en dus altijd verplicht om intern in actie te komen.

Richtlijnen over doen van aangifte

Vanaf januari 2008 staat in de procedure ook een richtlijn over het doen van aangifte. In de meest recente procedure staat:

'De Jeugdbescherming werkt, indien het een sterk vermoeden van (seksuele) mishandeling betreft, toe naar het doen van aangifte, tenzij het belang van de jeugdige zich hiertegen verzet.

Uitgangspunt hierbij is dat de ouders of de jeugdige zelf aangifte doen. Kunnen of willen de betrokkenen dit niet, dan kan besloten worden dat de Jeugdbescherming over gaat tot het doen van aangifte. Hierbij wordt uiteraard rekening gehouden met de leeftijd en het verwerkingstempo van de jeugdige. Ook vindt een gedegen vooroverleg plaats met de politie over door wie en op welke wijze de betrokkenen hiervan op de hoogte worden gebracht. Het doen van melding is in principe slechts een registratie. Iedereen kan melding doen en de politie kan op basis van de melding zelf besluiten verder onderzoek te doen, eventueel uitmondend in verdere stappen.'

Vanaf 2008 stond het volgende beschreven:

'Als aangifte gedaan wordt van (seksuele) kindermishandeling komt het voor dat (gezins)voogden en inhoudelijk managers door de politie ondervraagd worden. Als er aangifte gedaan wordt aangaande kindermishandeling dan moeten wij ons goed realiseren dat de aangifte ook tegen ons gebruikt kan worden.

Op bovenstaande is het volgende van toepassing:

- Voordat er aangifte gedaan wordt door de gezinsvoogd en/of inhoudelijk manager is er overleg met onze juristen.
- De juristen adviseren desbetreffende medewerker en diens leidinggevende. Ze houden de directiesecretaris op de hoogte van de ontwikkelingen. Ook adviseren zij de directie en de bestuurder of en hoe er extern actie moet worden ondernomen met als uiteindelijke doel, de gezinsvoogd te ondersteunen.
- Wanneer aangifte gedaan wordt, wordt dit nooit op persoonlijke titel maar uit naam van de instelling gedaan. Als residentie wordt het adres van de William Schrikker Groep opgegeven.'

3.3.2 Procedure handelen bij kindermishandeling bij Pleegzorg (eerste versie december 2003)

De pleegzorg werkt met dezelfde drie routes als beschreven zijn bij jeugdbescherming. Ook worden dezelfde definities gehanteerd.

De William Schrikker Pleegzorg heeft tot doel het tot stand brengen en begeleiden van pleeggezinplaatsingen voor gehandicapte jeugdigen of jeugdigen van gehandicapte ouders en zodoende de ontwikkelingskansen van deze jeugdigen te optimaliseren.

Binnen de William Schrikker Groep bestaat een algemene meldingsplicht voor klachten over of vermoedens/signalen van (seksuele) kindermishandeling. Met meldingsplicht wordt bedoeld dat wanneer er bij de William Schrikker Pleegzorg via wie dan ook informatie binnenkomt over signalen of feiten die zouden kunnen duiden op (seksuele) kindermishandeling, dit intern gemeld moeten worden bij de inhoudelijk manager en de contactpersoon (seksuele) kindermishandeling, waarna de procedure in werking treedt.

Algemene uitgangspunten:

- De veiligheid en het belang van de jeugdige staan voorop.
- Wanneer er mogelijk meer kinderen gevaar lopen, wordt ook in hun belang gehandeld. (Ook als het een pleegkind van bijvoorbeeld een andere VVP is, dan wordt die VVP zo spoedig mogelijk geïnformeerd.)
- Alle medewerkers zijn verplicht vermoedens van (seksuele) kindermishandeling intern te bespreken.
- Bij vermoedens van (seksuele) kindermishandeling is de instelling verplicht tot handelen: dus altijd intern tot actie te komen en dit te registreren in het digitale dossier.
- De contactpersoon (seksuele) kindermishandeling wordt altijd ingelicht en zo nodig geraadpleegd en/of bij de besprekingen betrokken.
Bij bespreking van vermoedens van (seksuele) kindermishandeling worden (gezins)voogd, pleegzorgwerker en inhoudelijk managers betrokken en zo mogelijk ouders en pleegouders.
- Er wordt expliciet afgesproken en geregistreerd door wie en op welke wijze ouders worden geïnformeerd en betrokken.
- Activiteiten en verantwoordelijkheden van alle betrokkenen dienen helder omschreven te worden, in de contactjournaals en/of een Plan van Aanpak.
- In het eerste overleg wordt afgesproken wie de regie voert. Als het een pleeggezinplaatsing

betreft als gevolg van een justitiële maatregel dan ligt het voor de hand dat dat de (gezins)voogd is. Bij een vrijwillige pleeggezinplaatsing of indien anderszins noodzakelijk of gewenst, kan een van de andere betrokkenen die functie vervullen.

- Van ieder overleg over de situatie wordt zorgvuldig verslag gemaakt en dit verslag wordt opgeslagen in IJ-ZA.
- Het meldingsformulier is gedurende het traject niet openbaar, maar wordt beschouwd als een in bewerking zijnde persoonlijke werkaantekening van de pleegzorgwerker en inhoudelijk manager en behoort dus (nog) niet in het dossier.
- Als het onderzoek een vermoeden van (seksuele) kindermishandeling betreft binnen of in de directe omgeving van het pleeggezin, dan zal de Pleegzorg zo snel mogelijk, maar tenminste binnen 6 maanden, een uitspraak doen over het al dan niet handhaven van de genomen verantwoordelijkheid voor betrokken pleeggezin.

Verantwoordelijkheden en bevoegdheden

Pleegzorgwerker

- Vermoeden van (seksuele) kindermishandeling direct melden aan zijn inhoudelijk manager en regiomanager.
- Bewaken dat ouders tijdig geïnformeerd en zo mogelijk betrokken worden.
- Handelen aan de hand van het stappenplan dat de inhoudelijk manager aangeeft. Er zorg voor dragen dat alle belangrijke besluiten, met af- en overwegingen en andere relevante informatie en verslagen worden opgenomen in IJ-Za en de dossiers.

Inhoudelijk manager pleegzorg

Contact opnemen met AMK en contactpersoon (seksuele) kindermishandeling:

- In overleg met deze personen, beslissen:
 - hoe om te gaan met vermoeden;
 - welk stappenplan gevolgd dient te worden;
 - hoe vermoeden te bespreken met pleegouders;
 - of er aangifte gedaan moet worden;
 - hoe pleeggezin te begeleiden;
 - welke hulp inschakelen voor jeugdige.
- Beslissen wie de regie heeft over het proces.
- Beslissing al dan niet handhaven pleeggezin.
- Informeren van de regiomanager (middels onder andere het meldingsformulier).

Regiomanager pleegzorg (onderstaande taken toegevoegd in 2011, daarvoor alleen passage over dat regiomanager de contacten met de media onderhield)

- Zo nodig de inhoudelijk manager ondersteunen en contact opnemen met ketenpartners.
- Verzamelen van leerpunten voor de organisatie en deze oppakken via de verbetercyclus of het managementteam overleg.

Contactpersoon (seksuele) kindermishandeling

- Functioneren als vraagbaak binnen de instelling voor algemene informatie over (de procedure) (seksuele) kindermishandeling.
- Overleg plegen met inhoudelijke managers van de William Schrikker Pleegzorg en eventueel andere betrokkenen (Inhoudelijk Manager, Jeugdbeschermer, AMK).

- Kennis hebben van de handelswijze volgens de procedure.
- Periodiek bijstellen van de procedure.

In de procedures over handelen bij kindermishandeling door de pleegzorg, staan geen richtlijnen over het doen van aangifte.

3.3.3 Wat wordt verstaan onder signalen?

In de procedures van de WSJ staat niet omschreven wat wordt verstaan onder signalen van kindermishandeling en het onderscheid tussen signalen die een sterk vermoeden geven en vage signalen. In de procedure van de WSP staat beschreven:

'De noodzaak tot ingrijpen en de snelheid van handelen worden bepaald door de mate waarin de signalen aanleiding geven tot een sterk vermoeden van mishandeling (zie checklist/signalenlijst kindermishandeling).'

De checklist waarnaar verwezen wordt zijn checklists die op het intern netwerk van WSG gepubliceerd staan, waarin voorbeelden van signalen voor kindermishandeling staan. Hierover staat het volgende:

'Een signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.'

Wat in het onderzoek verstaan wordt onder sterke en vage signalen, staat in hoofdstuk 1 beschreven.

4 Fase 1: 1997 – 2009

4.1 Wat gebeurde er in deze periode?

Deze periode loopt vanaf het moment dat de eerste pleegzorgplaatsing in De Loot plaatsvond, tot aan het moment dat duidelijk was dat pleegmoeder ging stoppen en er nieuwe pleegouders in De Loot zouden komen wonen begin 2009. In deze periode valt de start van alle plaatsingen. We beschrijven eerst in grote lijnen wat er in deze periode gebeurd is.

In 1997 vond de eerste pleegzorgplaatsing vanuit de WSG in De Loot plaats. Het betrof twee kinderen, A en B, die reeds met hun moeder in De Loot woonden (zie 4.2). De plaatsing van kinderen A en B werd respectievelijk in juni 2000 en april 2001 beëindigd. Daarna plaatste de WSG nog acht andere kinderen in De Loot.

De eerstvolgende plaatsing was in juli 2001 toen kind C in het kader van een crisisplaatsing voor zes weken in De Loot kwam wonen. Al snel werd duidelijk dat de plaatsing langer zou duren (uiteindelijk tot december 2002). In februari 2002 kwamen wederom drie kinderen (D, E en F) in De Loot wonen, zij werden in augustus 2002 weer thuis geplaatst. In oktober 2002 zijn kinderen G en H geplaatst in De Loot. In januari 2003 kwamen de kinderen D en E weer terug en in maart 2003 zijn ook kinderen I en J als pleegkinderen in De Loot komen wonen. Deze kinderen woonden allemaal geruime tijd in De Loot. De eerste die vertrok hierna is D, in november 2006, gevolgd door E in december 2006. De andere kinderen woonden tot het einde van deze periode in De Loot. Alle kinderen werden in De Loot geplaatst in het kader van een OTS maatregel. Zie figuur 1.1 (hoofdstuk 1) voor een schematische weergave van deze plaatsingen.

4.2 Uitvoering van de pleegzorgplaatsingen en -begeleiding

Deze paragraaf beschrijft het verloop van de eerste pleegzorgplaatsing en de begeleiding van de plaatsingen in de periode 1997 tot 2009. We geven de feiten weer zoals deze vanuit het dossier onderzoek en de interviews naar voren zijn gekomen en komen aan het einde van de paragraaf tot de beantwoording van de onderzoeksvragen.

4.2.1 Beschrijving bevindingen

Eerste plaatsing in gezinshuis De Loot

De eerste pleegzorgplaatsing is tot stand gekomen doordat kinderen A en B met hun moeder op vrijwillige basis in gezinshuis De Loot woonden. Pleegmoeder gaf leiding aan het gezinshuis en begeleidde de kinderen en hun moeder hierdoor al jaren. Stichting De Terebint doet melding bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK), omdat moeder meerdere malen uit het gezinshuis weggelopen was. In 1997 concludeert de RvdK dat de hulpverlening aan de moeder en kinderen op vrijwillige basis niet slaagt en wordt een OTS geadviseerd met een machtiging uithuisplaatsing in een voorziening voor pleegzorg, zodat de kinderen in De Loot kunnen blijven wonen. De rechter spreekt een uithuisplaatsing voor zes maanden uit 'waarin, gelet op gewijzigde levensovertuiging moeder, serieus moet worden onderzocht of en op welke wijze een plaatsing... in een neutrale voorziening dan wel thuisplaatsing te realiseren is.' De kinderen blijven in De Loot wonen op basis

van een netwerkplaatsing door de William Schrikker Pleegzorg, terwijl de moeder het huis verlaat. Pleegmoeder gaat vanaf juli 1997 als pleegmoeder fungeren. In het huis wonen op dat moment ook andere gezinnen met hun kinderen die opgevangen werden door De Terebint. Ook was pleegmoeder sinds een aantal jaren voogd over kind M, die door haar moeder na de geboorte afgestaan was. Het Ambulant Bureau Jeugdzorg (ABJ) voerde een onderzoek uit naar de meest geschikte woonsituatie voor de kinderen, in navolging van de uitspraak van de rechter. Dit onderzoek werd in juni 1998 afgerond. In het rapport wordt beschreven dat de kinderen werden geslagen in de Loot (zie 4.5). Conclusie van de rapportage was dat overplaatsing niet in het belang van de kinderen was, maar dat de geloofsovertuiging in het gezinshuis 'iets te rigide' is. Aanpassingen zijn gewenst volgens het ABJ. WSP en WSJ besluiten hierop dat de kinderen in De Loot blijven wonen.

Netwerkonderzoek

In januari 1998 is een netwerkonderzoek uitgevoerd door pleegzorgwerker A. Op basis van dit onderzoek wordt geadviseerd om pleegmoeder te erkennen als pleegezin. In het verslag van het onderzoek komt een aantal opmerkelijke bevindingen over het pleegezin naar voren. Slechts twee van deze factoren zijn door de pleegzorgwerker als 'aandachtspunten voor de begeleiding' benoemd (punt 1 en 3)⁷:

- De draagkracht van pleegmoeder. Zij is zelf als patiënt bij De Terebint binnengekomen vanwege overspannenheid.
- Pleegmoeder heeft volgens pleegzorgwerker 'een duidelijke behoefte aan ondersteuning en begeleiding'. De pleegzorgwerker geeft aan dat intensieve pleegzorgbegeleiding niet mogelijk is op dat moment, DSP-groep heeft niet kunnen achterhalen waarom dit zo was.
- Het netwerk van opvoeders in en rondom het gezin die zich met de opvoeding van de kinderen bezig houden.
- Pleegzorgwerker signaleert 'een zekere mate van afhankelijkheid van pleegmoeder naar mevrouw T (van stichting De Terebint), hetgeen wat vreemd overkomt gezien de krachtige en wijze indruk die pleegmoeder verder maakt.'
- Over de opvoedingsstijl van pleegmoeder schreef de pleegzorgwerker: 'Pleegmoeder straft dan (bij grenzeloos gedrag van kinderen, LL) kort en bondig. Een tik uitdelen of een kind erg stevig bij de bovenarm pakken hoort hier ook bij. Pleegmoeder... streeft ernaar op te voeden zonder lichamelijk geweld.' Deze opvoedingsstijl wordt niet expliciet als risicofactor benoemd.

De andere volwassenen die woonachtig waren in De Loot ten tijde van de plaatsing zijn door de WSP niet meegenomen in het netwerkonderzoek en zijn niet gescreend met een Verklaring van Geen bezwaar die uitwijst dat er geen strafblad was bij deze bewoners. Volgens de toen geldende Wet op de Jeugdhulpverlening (Besluit Kwaliteitsregels Jeugdhulpverlening, 1996) waar pleegzorg onder viel, was dergelijke verklaring voor pleegouders verplicht. Volgens informatie van een pleegzorgwerker die in de betreffende tijd werkzaam was bij WSP was het ook toen gebruikelijk om volwassenen die te maken kregen met de opvoeding van pleegkinderen te screenen.

Noot 7 Wel werden een aantal andere aandachtspunten benoemd namelijk loyaliteitsconflicten bij de kinderen, grenzeloos gedrag van de kinderen, de relatie tussen pleegmoedern moeder A en B en de oudercontacten.

Verloop pleezorgbegeleiding in grote lijnen

In deze periode zijn vier verschillende pleezorgwerkers betrokken bij De Loot:

Januari 1998 – november 2000: pleezorgwerker A

December 2000 – september 2003: pleezorgwerker B

Oktober 2003 – september 2007: pleezorgwerker C

Oktober 2007 – maart 2009: pleezorgwerker D

Vanaf februari 1999 wordt pleegmoeder tijdelijk intensiever begeleid en valt ze onder Project Intensieve Pleezorg (PIP)⁸. Reden hiervoor is dat de pleezorgwerker overgaat naar het PiP team en deze zaak mee wil nemen⁹. Opmerkelijk is dat bij aanvang van de begeleiding pleegmoeder volgens de pleezorgwerker niet in aanmerking kwam voor intensieve begeleiding. In december 2000 stopt de intensieve begeleiding en wordt pleegmoeder weer regulier begeleid. *Deze intensieve begeleiding is beëindigd enige tijd nadat A uit het pleeggezin geplaatst was, omdat het gedrag van kind B geen indicatie bood voor PIP.* Volgens de rapportages verliep de begeleiding van pleegmoeder goed, waardeerde ze de begeleiding en ondersteuning. De frequentie van de pleezorgbegeleiding zoals beschreven in de rapportages varieerde van maandelijks (tijdens PIP begeleiding) tot eens per 8 a 10 weken.

Uit de dossiers kan niet worden opgemaakt of exitgesprekken bij beëindiging van de plaatsingen hebben plaatsgevonden. Hiervan zijn geen verslagen gedocumenteerd. Wel zijn schriftelijke eindevaluaties, opgesteld door de pleezorgwerkers, beschikbaar van kinderen A, B en E. Eindevaluaties van kinderen C, D en, F zijn niet in de dossiers teruggevonden. In de beschikbare eindevaluaties komen geen signalen van mishandeling naar voren. Wel wordt geschreven bij vertrek van A: 'pleegmoeder kan de problematiek niet meer aan'. In 2007 schrijft pleezorgwerker C een eindevaluatie van haar begeleiding van pleegmoeder dat er gezien de leeftijd van pleegmoeder geen kinderen meer bijgeplaatst kunnen worden. Nadien heeft WSP geen nieuwe plaatsingen meer bij pleegmoeder uitgevoerd.

4.2.2 Beantwoording onderzoeksvragen over plaatsing en begeleidingen door WSP

Wat was de motivatie van inschrijving van pleegouders ten tijde van de eerste plaatsing in De Loot?

De expliciete motivatie voor pleegmoeder om pleegouder te worden is niet te herleiden uit de beschikbare informatie. Op het moment dat zij als pleegouder in beeld kwam, gaf zij leiding aan het gezinshuis waar de eerste pleegkinderen reeds woonden.

Hoe is de match bij de eerste plaatsing in het pleeggezin in 1997 tot stand gekomen?

We hebben niet kunnen vaststellen of sprake is geweest van een gangbare procedure waarbij de jeugdige en de (aspirant) pleegouder worden gematcht, omdat de kinderen reeds bij pleegmoeder woonden toen de OTS en plaatsing in een voorziening voor pleezorg werden uitgesproken. De problemen rondom de begeleiding van moeder waren door De Terebint zelf aangekaart. Er is dus

Noot 8 Bij intensieve begeleiding is de frequentie van de begeleiding volgens de procedures eens per drie weken, terwijl de reguliere pleezorgbegeleiding eens per zes weken een bezoek plaatsvindt. Het PIP team werkt in een multidisciplinair team dat de pleegkinderen jaarlijks bespreekt. (Procedure PIP, januari 2004)

Noot 9 Volgens informatie van een pleezorgwerker was het gebruikelijk dat pleezorgwerkers een aantal gezinnen 'mee konden nemen' naar PiP als zij zelf overstapten.

eerder sprake van een omgekeerde procedure waarbij de wettelijke mogelijkheden zijn ingezet om ervoor te zorgen dat de kinderen in hun vertrouwde omgeving in De Loot konden blijven wonen.

De bezwaren van de biologische moeder van kinderen A en B tegen de plaatsing in De Loot, op basis van geloofsovertuiging, zijn destijds door de kinderrechtster overgenomen. Na een onderzoek door het ABJ heeft de WSG echter geconcludeerd dat het niet in het belang van de kinderen was hen uit De Loot te plaatsen en zijn de kinderen in het gezinshuis gebleven.

De procedure van de WSP over matching van pleegouders en pleegkinderen is pas vanaf december 2003 centraal vastgelegd. Het is daarom niet bekend welke procedures golden ten tijde van de eerste plaatsing.

Is een netwerkonderzoek uitgevoerd? Kwamen hierin risicofactoren aangaande pleegouders naar boven?

Een netwerkonderzoek is uitgevoerd zes maanden na plaatsing in De Loot. De netwerkonderzoeker constateert een aantal aandachtspunten voor de begeleiding, waaronder de draagkracht van pleegmoeder en het netwerk van opvoeders rondom de pleegkinderen. Andere bevindingen uit het netwerkonderzoek worden niet als aandachtspunten voor de begeleiding genoemd, zoals de afhankelijkheid van pleegmoeder naar de Terebint en de strenge opvoedingsstijl van pleegmoeder. Bij het netwerkonderzoek zijn de andere bewoners van De Loot niet betrokken. Ook voor het netwerkonderzoek geldt dat pas vanaf januari 2004 een procedure vastgelegd is, waardoor de handelwijze niet kan worden getoetst aan de toen geldende procedure.

Hoe is de pleegzorgbegeleiding formeel en praktisch verlopen?

De pleegzorgbegeleiding in deze periode is uitgevoerd door vier pleegzorgwerkers, waarvan de laatste langere tijd ziek is geweest. Rapportages vanuit pleegzorg over de periode 2007-2008 ontbreken.

De pleegzorgbegeleiding van pleegmoeder is hoofdzakelijk regulier geweest, waarin de aandachtspunten uit het netwerkonderzoek niet expliciet terug te vinden zijn. Alleen in de periode februari 1999 tot december 2000 heeft intensieve pleegzorgbegeleiding plaatsgevonden. Deze intensieve begeleiding is beëindigd enige tijd nadat A uit het pleeggezin geplaatst was, omdat het gedrag van kind B geen indicatie bood voor PIP. De begeleiding van pleegmoeder is, volgens de jaarlijkse rapportages van pleegzorgwerkers over de kinderen, goed verlopen, waarbij pleegmoeder volgens hen blij was met de ondersteuning en goed te begeleiden was. Meer specifieke informatie over de begeleiding van pleegmoeder ontbreekt, omdat geen dossier beschikbaar was. Over het feit dat vijf van de zes plaatsingen in deze periode met conflict en problemen beëindigd werden en de kinderen werden overgeplaatst (zie 4.5), wordt in de rapportages niet expliciet gesproken.

Na de eerste plaatsing in De Loot, heeft de WSP nog acht andere pleegkinderen in De Loot geplaatst. In de periode oktober 2002 tot maart 2003 heeft de WSP zes kinderen in De Loot bijgeplaatst in het kader van 'perspectief biedende plaatsingen'. Hoe de afweging voor deze vervolgplaatsingen heeft plaatsgevonden en hoe hierover binnen de WSP is gecommuniceerd hebben we in ons onderzoek niet kunnen achterhalen. De plaatsing van een dergelijk groot aantal

kinderen in één pleeggezin was niet conform het toen geldende Besluit Kwaliteitsregels voor Jeugdhulpverlening (1996), waarin een maximum van drie pleegkinderen is vastgesteld¹⁰.

Hebben exitgesprekken plaatsgevonden na afloop van de plaatsingen? Is hiervan verslag gelegd? Wat is er met de bevindingen van deze gesprekken gedaan? Kwamen hierin signalen van mishandeling of andere misstanden naar boven?

Er kan niet worden vastgesteld of exitgesprekken hebben plaatsgevonden, omdat hierover geen informatie is terug te vinden. Wel zijn van drie van de zes uitgestroomde kinderen eindevaluaties geschreven door de pleegzorgwerker. Hierin zijn geen signalen van mishandeling gevonden.

4.3 Uitvoering jeugdbescherming

4.3.1 Beschrijving bevindingen

Wisselingen

De begeleiding kenmerkt zich in een aantal zaken door veel wisselingen (zie figuur 1.2 in bijlage). Het aantal jeugdbeschermers per gezin gedurende de plaatsing in De Loot is als volgt:

Kinderen A en B	twee jeugdbeschermers (gezinsvoogden A en B)
Kind C	twee jeugdbeschermers (gezinsvoogden C en D)
Kinderen D, E en F	zes jeugdbeschermers (gezinsvoogden E t/m J)
Kinderen G en H	zeven jeugdbeschermers, waarvan vijf in de periode tot 2009 (gezinsvoogden K t/m Q)
Kinderen I en J	vijf jeugdbeschermers (gezinsvoogden R t/m V)

Eén van de moeders van de pupillen noemt de wisselingen zeer verwarrend en zegt hierover:

'Dan weer hebben ze een andere baan, dan weer zijn ze ziek, waar ik gigantisch van baal. Ik kan niet tegen al die verschillende gezichten'.

Ook andere ouders vinden de wisselingen in gezinsvoogden hinderlijk:

'Nu hebben we gezinsvoogd Q en daarvoor gezinsvoogd O maar die ging ook plotseling met zwangerschapsverlof, wisten we niets van, zo in één keer was ze weg, zonder nog iets te zeggen of afscheid te nemen.'

'Op een dag stond er dan gewoon een nieuwe voogd op de stoep, waar je opnieuw je verhaal aan kon doen. Voogden kwamen, gingen en zagen niet weerom. Dat is hoe het was. Hoezo, stukje aandacht?'

Noot 10 Volgens het Besluit kan hiervan afgeweken worden indien de voorziening voor pleegzorg aannemelijk maakt dat plaatsing van meer dan drie kinderen verantwoord is.

Ook pupil E zelf, die wij interviewden, heeft de wisselingen in voogden als vervelend ervaren: *'De voogden zijn altijd 'langdurig ziek', dat is standaard. En dan krijg je weer een nieuwe, zonder uitleg.'*

Beperkt contact met kinderen

Eén van de klachten die in de interviews naar voren kwam is dat gezinsvoogden weinig contact hadden met de pleegkinderen. In een interview met kind E zegt zij haar gezinsvoogden zelden gezien te hebben en nog minder tijd alleen gehad te hebben met hen. *'De gezinsvoogden kwamen als wij op school zaten, ik zag ze nooit. Dit was anders dan ik gewend was in een ander pleeggezin waar ik wel betrokken werd bij mijn papieren en doelen.'* In ieder geval geeft E aan dat de voogden maar 2 of 3 keer per jaar langskwamen. Ook de pleegzorgwerkers heeft E nooit gesproken.

In de interviews met andere ouders en grootouders wordt het beeld bevestigd dat gezinsvoogden weinig tijd hadden/namen om kinderen apart te spreken. De geïnterviewde ouders vragen zich af waarom zo weinig met de kinderen zelf is gesproken en de gezinsvoogden ermee akkoord gingen bij pleegmoeder langs te gaan wanneer de kinderen afwezig waren.

Eén van de geïnterviewde gezinsvoogden is van mening dat gezinsvoogden 'standaard' te weinig tijd hebben voor de begeleiding van kinderen en zeker waar het pleegkinderen betreft. Zij noemt de begeleiding daarom 'ontoereikend'. Ze kan zich daardoor voorstellen dat er onvoldoende tijd was om het vertrouwen op te bouwen dat nodig is om de kinderen te laten praten over de mishandeling.

4.3.2 Beantwoording onderzoeksvragen over begeleiding jeugdbescherming

Hoe is de gezinsvoogdij van de pleegkinderen praktisch en formeel verlopen?

Zoals in figuur 1.2 te zien is, kenmerkt de uitvoering van de jeugdbescherming zich in een aantal gevallen door veel wisselingen. Dit werd als vervelend ervaren door ouders en de pupil die wij interviewden. Andere klacht van de ouders, geïnterviewde pupil maar ook de gezinsvoogden zelf, is dat de gezinsvoogden zeer weinig contact hadden met de pupillen in De Loot, waardoor het voor de kinderen ook lastig was om hun verhaal te vertellen. Volgens de procedure dienen jeugdbeschermers minimaal tweemaal per jaar face to face contact te hebben met pupillen die in een pleeggezin geplaatst zijn. De bevindingen lijken erop te wijzen het dat de jeugdbeschermers die betrokken waren bij deze zaak niet in alle gevallen deze taak volbrachten.

4.4 Signalen van mishandeling en het handelen van WSP

4.4.1 Beschrijving bevindingen

Een signaal van mishandeling dat de WSP in de periode van 1997 tot begin 2009 heeft gekregen is een brief die op 17 februari 2003 bij de WSG klachtencommissie is binnengekomen. In deze brief schreef een oud-bewoner van De Loot onder andere dat er kinderen in De Loot mishandeld werden. Daarnaast wordt in de brief gesproken van een sektarische geloofsgemeenschap, waarbij de kinderen verplicht worden aan samenkomsten deel te nemen. Deze brief is door de klachtencommissie doorgestuurd naar de regiomanager van de WSP. In de documentatie van de klachtencommissie is terug te lezen dat de regiomanager telefonisch contact met de schrijfster van de brief heeft gehad over de consequenties van het bespreekbaar maken van de klachten. In dit

gesprek was afgesproken na een maand weer contact te hebben, hetgeen niet gebeurd blijkt te zijn. Regiomanager heeft de pleegzorgwerker en inhoudelijk manager wel op de hoogte gesteld. Deze zagen geen noodzaak tot verdere stappen, omdat zij vonden dat pleegmoeder 'goed werk deed' en ze 'tot op heden geen andere signalen gekregen hadden van wantoestanden'. Naast deze brief zijn door de WSP geen signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik opgevangen.

De WSJ heeft meerdere signalen van kindermishandeling gekregen (zie 4.5), zoals blijkt uit hun dossiers. Sommige van deze signalen zijn volgens informatie uit de dossiers gedeeld met WSP. Hierover is niets terug te vinden in de WSP dossiers en tevens blijkt ook uit de WSJ dossiers niet wat de WSP met deze informatie heeft gedaan.

Door de verschillende pleegzorgwerkers zijn tevens signalen opgemerkt van probleemgedrag bij de pleegkinderen. In meerdere gevallen kwam het er op neer dat de pleegkinderen in toenemende mate in opstand kwamen tegen de strenge regels van De Terebint in De Loot en er hierdoor conflicten ontstonden met pleegmoeder. In deze periode zijn vijf van de zes plaatsingen op dergelijke manier geëindigd, waarbij de kinderen zijn overgeplaatst. Voorbeeld is het einde van de plaatsing van kind A:

In 2000 nam het probleemgedrag van A in De Loot steeds meer toe. Ze liep regelmatig weg van huis en verzette zich tegen pleegmoeder. Schoolmaatschappelijk werkster had ook zorgen over 'wat A over De Loot vertelt'. Pleegzorgwerker A beschreef dat de wijze waarop in De Loot met het geloof wordt omgegaan 'een bepaalde druk op A legt'. Ze hoopt dat de schoolmaatschappelijk werkster A kan leren hiermee om te gaan, zo schrijft ze in het Plaatsings- en Opvoedingsplan van mei 2000. Kind A wordt aangemeld voor plaatsing in een instelling en gaat in juni 2000 uit De Loot weg.

Een ander gedocumenteerd signaal van probleemgedrag is de gedragsbeschrijving van kind D uit januari 2006. De WSP maakte deze gedragsbeschrijving omdat er zorgen waren om D. Ze zou agressief reageren, met name richting pleegmoeder. Wat met deze gedragsbeschrijving is gedaan is niet terug te vinden in het dossier.

4.4.2 Beantwoording onderzoeksvragen over signalen en handelen WSP

Hoe en wanneer was de WSP op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

Gedurende de plaatsingen in de periode van 1997 tot 2009 heeft de WSP één expliciet signaal van mishandeling gekregen voor zover terug te halen is uit de dossiers, namelijk door middel van een brief aan de klachtencommissie van de WSG. De WSJ kreeg zoals gezegd meerdere signalen van mishandeling, maar in hoeverre deze gedeeld zijn met de WSP is niet in de dossiers van WSP terug te vinden. Signalen die zich wel voordeden bij de WSP zijn brede signalen van gedragsproblemen bij pleegkinderen en het eindigen van het merendeel van de plaatsingen (vijf van de zes) in een escalatie van conflicten en overplaatsing van de pupil.

In deze periode was geen sprake van signalen van seksueel misbruik.

Hoe hebben de professionals van de pleegzorg gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik?

De regiomanager van de WSP heeft de klacht overlegd met de pleegzorgwerker en inhoudelijk manager die geen noodzaak zagen tot stappen naar aanleiding hiervan. De signalen die in de brief naar voren zijn gebracht, zijn hiermee niet conform de procedures opgepakt: er is geen plan van aanpak gemaakt, de contactpersoon kindermishandeling is niet ingelicht en de signalen zijn niet met de WSJ besproken. De reden hiervoor is niet bekend.

Naast dit handelen naar aanleiding van de klacht, hebben de professionals van de pleegzorg geen melding gedaan van mishandeling of als zodanig gehandeld. Wel zijn in deze periode vijf kinderen na constatering dat er sprake was van gedragsproblemen en conflict met pleegmoeder uit De Loot geplaatst.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Nee, dergelijke signalen waren niet aan de orde.

4.5 Signalen van mishandeling en het handelen van WSJ

4.5.1 Beschrijving bevindingen

Bij het beschrijven van signalen maken we onderscheid tussen signalen van probleemgedrag die leiden tot zorgen, signalen van mishandeling in het verleden en signalen die wijzen op acuut gevaar. Per type signaal geven we een beschrijving van onze bevindingen.

Signalen voor probleemgedrag

In zijn algemeenheid worden in de rapportages en evaluaties van de jeugdbescherming bij de meeste kinderen gedrags- en/of stemmingsproblemen geconstateerd op een zeker moment. Ook problemen omtrent zindelijkheid komen bij meerdere kinderen naar voren. Eén van de oud-pupillen uit De Loot bevestigde dit en vertelde in een interview dat meerdere kinderen 'maar niet zindelijk werden'. Ze plasten in hun bed en soms in hun broek. In een aantal gevallen zijn gedragsproblemen nader (psychologisch) onderzocht. Een aantal specifieke signalen van probleemgedrag beschrijven we hieronder:

Kind B ging zich in 2000-2001 steeds meer verzetten tegen de regels in De Loot. Pleegmoeder gaf in deze periode meerdere malen aan dat ze de zorg voor B bewerkelijk vindt. Ze vond hem lastig. B is tot augustus 2001 in De Loot blijven wonen, waarna hij in een instelling is geplaatst.

In juni 2006 beschreef gezinsvoogd J veel gedragsproblemen bij D en E en dat pleegmoeder wilde dat de kinderen uit huis geplaatst werden. Gezinsvoogd gaf aan dat moeder 'het verhaal' van de kinderen voor waar aanneemt en samen met de kinderen boos was op de bewoners van De Loot. De gezinsvoogd heeft ook contact opgenomen met de pleegzorgwerker over de problemen. Eind 2006 werd de plaatsing van beide kinderen beëindigd.

Moeder van G en H merkt in een interview op dat H tot zijn 14^e jaar in bed is blijven plassen, maar dit heeft ze nooit als signaal van mishandeling opgevat.

De grootvader van G en H geeft in een interview aan dat zijn kleinzoons somber en teruggetrokken gedrag vertoonden. Pleegmoeder heeft dit indertijd ook aan grootvader en de gezinsvoogd verteld. Op dat moment was onduidelijk waar dit gedrag vandaan kwam, maar tot volgens grootvader heeft de WSG hierop geen actie ondernomen.

Gezinsvoogd V heeft in de periode vanaf haar start in 2008 gesignaleerd dat J 'niet lekker in zijn vel zat'. Bij haar start was hiervoor al een aanvraag gedaan voor onderzoek bij Eleos. Aanmeldingsreden was – op aangeven van pleegmoeder – 'lastig en angstig' gedrag en volgens de officiële aanvraag 'niet kunnen slapen, slecht luisteren en fikkies stoken'. Het onderzoek van Eleos gaf geen signalen van mishandeling of verwaarlozing door pleegmoeder. Gezinsvoogd V signaleerde ook dat bij J sprake was van een ontwikkelingsachterstand, maar bracht dit niet in verband met de opvoeding of omgang van pleegmoeder met de kinderen.

Signalen van mishandeling in het verleden

In de periode van 1997 tot 2009 zijn geen signalen naar voren gekomen van kinderen die reeds uit de Loot overgeplaatst waren, over hun periode in de Loot.

Signalen die wijzen op acuut gevaar

De WSJ heeft in de periode van 1997 tot 2009 meerdere expliciete signalen gekregen van mishandeling in De Loot. Deze verdelen we onder in signalen van kinderen, ouders en derden. We beschrijven de signalen en de wijze waarop de WSJ hierop gehandeld heeft:

Expliciete signalen door ouders/verzorgers

Eind 1997 gaf de biologische moeder van de kinderen A en B bij de gezinsvoogd B aan dat haar zoon in De Loot was mishandeld door (volwassen) medebewoners van De Loot en leden van de stichting Terebint. De gezinsvoogd informeerde hiernaar bij de pleegmoeder, die aangaf dat er niets aan de hand is.

In februari 1998 gaven moeder van kinderen A en B en haar partner opnieuw signalen van mishandelingen (in nek grijpen, keel dichtknijpen, oorbel uit oor scheuren) door bewoners van De Loot en dit keer ook pleegmoeder, aan gezinsvoogd B. De gezinsvoogd schreef hierover in het dossier dat het onderzoek (door Ambulant Bureau Jeugdzorg naar de opvoedmogelijkheden van moeder) duidelijkheid moet verschaffen. Ook informeerde hij op school naar zorgen over de kinderen, maar deze waren er niet. Uiteindelijk adviseerde de gezinsvoogd de partner van moeder om aangifte te doen bij de politie.

In maart 1998 deed moeder van A en B aangifte van mishandeling van haar kinderen bij de politie. In het dossier staat dat de politie de aangifte 'onvoldoende gegrond' vond om een onderzoek in te stellen.

In augustus 1999 geeft moeder van A en B weer een signaal aan gezinsvoogd dat B is geslagen in De Loot. We konden niet achterhalen wat met dit signaal is gebeurd.

In juli/augustus 2002 deed de moeder van kind C beklag over de pleegmoeder bij de gezinsvoogd (D). Moeder vertelde dat C maar tweemaal per week schoon ondergoed aan krijgt. De gezinsvoogd

heeft de klachten met pleegmoeder besproken, volgens informatie uit het dossier. In een interview met desbetreffende gezinsvoogd geeft zij aan zich niets te herinneren hierover.

De moeder van kind D, E en F verklaarde in een interview dat ze wist dat er werd geslagen in De Loot als de kinderen zich niet aan de regels hielden. Dit hebben haar kinderen haar verteld, ze heeft het zelf nooit gezien als ze er was. Moeder zegt aan minimaal twee voogden haar zorgen over de strenge aanpak en het slaan te hebben overgebracht. De voogden en pleegmoeder 'wimpelden het af', volgens moeder en 'zeiden dat het wel meeviel'. Het heeft moeder enorm gefrustreerd niet serieus genomen te zijn. Moeder heeft nooit een schriftelijke klacht ingediend omdat ze dat naar eigen zeggen niet kan.

In de evaluatie van de OTS in juni 2005, beschrijft gezinsvoogd M dat deze moeder van de kinderen D, E en F 'af en toe een klacht had over hoe de kinderen werden behandeld door een medebewoner.' Ook schreef de gezinsvoogd dat 'deze zaken werden besproken en uitgelegd aan moeder.'

In april 2004 gaf de moeder van I en J aan dat I door een medewerker/medebewoonster van De Terebint te 'direct' wordt aangepakt tijdens een bezoek van moeder, zo blijkt uit het dossier. Deze medewerker/medebewoonster wordt hierover door de begeleidster van moeder, die ook aanwezig was bij het bezoek, aangesproken. Ook heeft gezinsvoogd R het incident later met pleegmoeder besproken. Ook één van de pupillen die in De Loot woonde vertelde ons in een interview dat niet alleen pleegmoeder de kinderen mishandelden, maar ook medewerkers/medebewoners van De Terebint.

In een interview met de moeder van I en J zegt ze verschillende malen gezien te hebben dat pleegmoeder de kinderen sloeg en schopte. Ze heeft dit echter toen niet als structurele mishandeling opgevat. Moeder heeft pleegmoeder er wel eens op aangesproken, maar zij luisterde niet naar moeder, zo vertelde zij.

Expliciete signalen van kinderen

In juni 2004 uitten de kinderen D en E klachten over pleegmoeder en de medeopvoeders in De Loot bij de gezinsvoogd (G). Dit blijkt zowel uit de dossiers als de interviews. De gezinsvoogd heeft geen actie ondernomen maar schreef: 'nadat het was uitgesproken, was het ook klaar.'

In een interview met kind E vertelde zij dat ze aan één van haar gezinsvoogden (J) (betrokken van november 2006 tot mei 2008) hulp heeft gevraagd. De gezinsvoogd heeft hier volgens E geen actie op ondernomen. *'We hebben het zo vaak aangegeven, elke keer werd gezegd... dat gebeurt hier niet. Ik was toen 13,14 jaar.'*

Expliciete signalen door derden

In juni 1998 werd een onderzoek van Ambulant Bureau Jeugdzorg afgerond waarin stond beschreven dat B had aangegeven door twee medebewoners geslagen te worden en dat medebewoners zich bemoeiden met de kinderen. Ook kwam naar voren dat de bestuursleden van De Terebint 'de baas over de kinderen spelen'. In de rapportage werden geen expliciete conclusies verbonden aan deze bevindingen.

In mei 1999 had gezinsvoogd B contact met iemand die zich zorgen maakte over de opvoeding van A en B. Uit het dossier werd niet duidelijk om wie het gaat. De gezinsvoogd nam naar aanleiding hiervan contact op met pleegzorgwerker A.

In oktober 2002 kwamen vanuit school signalen dat pleegmoeder wel erg streng zou zijn volgens C. Ook de schooldirecteur had 'bedenkingen' bij pleegmoeder. In december 2002 ging C weer bij ouders wonen.

4.5.2 Beantwoording onderzoeksvragen over signalen en handelen WSJ

Hoe en wanneer was de WSJ op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

In deze hele periode vanaf eind 1997 tot 2009, heeft de WSJ diverse signalen ontvangen variërend van gedragsproblematiek tot expliciete signalen over kindermishandeling. Via verschillende bronnen (kinderen, ouders, derden) kwamen gedragssignalen bij WSJ terecht die erop duiden dat het niet goed ging met de kinderen. Bijvoorbeeld signalen van kinderen met teruggetrokken en angstig gedrag, kinderen die niet zindelijk waren (tot een leeftijd van 14 jaar) en kinderen die zich verzetten tegen pleegmoeder en de regels in De Loot. Daarnaast kwamen in deze periode, ook via verschillende bronnen, expliciete signalen van kindermishandeling naar voren over meerdere pleegkinderen in De Loot. Het ging om signalen dat kinderen hardhandig werden aangepakt en geslagen door pleegmoeder en medebewoners, maar ook om bredere signalen van misstanden bij stichting De Terebint en de aard van de situatie in De Loot. Deze signalen zijn bij verschillende gezinsvoogden terecht gekomen. Of inhoudelijk managers op de hoogte waren is uit de dossiers niet af te leiden, maar uit een interview met één van hen bleek dat zij bekend was met de gedragssignalen. De expliciete signalen van mishandeling waren bij haar niet bekend.

Opvallend is dat de signalen vaak niet terug te vinden zijn in de officiële rapportages van de gezinsvoogden, maar vooral in contactjournaals beschreven zijn.

In deze periode was geen sprake van signalen van seksueel misbruik.

Hoe hebben de professionals van de jeugdbescherming gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik?

De betrokken gezinsvoogden hebben wisselend gehandeld naar aanleiding van de signalen. De volgende acties zijn te onderscheiden:

- geen actie;
- gezinsvoogd bespreekt de signalen met de melder (ouder of kind);
- gezinsvoogd bespreekt de signalen met pleegmoeder;
- gezinsvoogd neemt contact op met pleegzorgwerker;
- gezinsvoogd laat (psychologisch) onderzoek uitvoeren naar aanleiding van probleemgedrag.

De procedure bij kindermishandeling van de WSJ is in februari 2004 in werking getreden en gold dus slechts tijdens een deel van deze periode. De procedure schrijft voor dat signalen worden besproken met de inhoudelijk manager en dat een plan van aanpak wordt gemaakt. Ook schrijft de

procedure voor dat deze signalen worden besproken met de pleegzorgmedewerker. De bevindingen wijzen er niet op dat door de jeugdbeschermers deze acties zijn ondernomen.

Voor signalen van probleemgedrag die mogelijkwijs duiden op kindermishandeling, schrijft de procedure voor dat de signalen nader worden onderzocht. In een aantal gevallen is wel nader onderzoek ingesteld naar de signalen voor probleemgedrag (zie ook 4.6). Hierin is de vraagstelling nooit geweest of sprake was van mishandeling. Deze onderzoeken gaven vervolgens ook geen aanleiding voor sterke vermoedens van kindermishandeling.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Nee, dergelijke signalen waren niet aan de orde.

4.6 Samenwerking

Samenwerking tussen WSP en WSJ

In de dossiers zijn in contactjournals van de jeugdbescherming regelmatige contacten met pleegzorgwerkers terug te vinden. Met betrekking tot signalen zoals deze in 4.5 beschreven zijn, heeft de jeugdbeschermer in een enkel geval overlegd met de WSP. De uitkomsten van deze overleggen worden uit de beschikbare informatie niet duidelijk.

Een pleegzorgwerker van de WSG gaf in een interview met ons aan dat het in de praktijk vaak afhankelijk is van de individuele werkers of er wederzijds informatie wordt uitgewisseld tussen gezinsvoogd en pleegzorgwerkers. Pleegzorg heeft de officiële taak jeugdbeschermers halfjaarlijks in te lichten, maar het is wenselijk dat de communicatie wederzijds is.

Hoe hebben de WSP en WSJ samengewerkt?

De wijze waarop de samenwerking tussen de WSP en WSJ in deze periode is verlopen is moeilijk te reconstrueren aan de hand van de dossiers en gesprekken. Wel is duidelijk dat gezinsvoogden niet alle signalen die hen bereikt hebben met WSP besproken hebben, althans is dit overleg niet in dossiers terug te vinden. Dit is niet conform de procedures, waarin beschreven staat dat de jeugdbeschermer met een pleegzorgwerker dient te overleggen bij ernstige problemen die de veiligheid van de jeugdige in het pleeggezin aangaan. Andersom heeft de WSP de verantwoordelijkheid de WSJ op de hoogte te houden over de situatie in het pleeggezin, en heeft op zijn beurt informatie over signalen van mishandeling (naar aanleiding van de klachtenbrief) niet gedeeld met de WSJ.

Samenwerking en expertise inwinnen bij andere instanties

Uit onze informatie blijkt nergens dat WSP met andere instanties dan WSJ heeft samengewerkt. De WSJ heeft in de onderhavige periode op een aantal momenten samengewerkt met externe organisaties. Doel van de samenwerking was telkens het gebruik maken van expertise van anderen om nader onderzoek te laten doen naar de wenselijke opvoedsituatie voor de kinderen of nader onderzoek naar probleemgedrag van een kind. In ieder geval zijn de volgende onderzoeken aangevraagd en uitgevoerd in deze periode:

- Ambulant Bureau Jeugdzorg te Amsterdam voerde in 1998 onderzoek uit over welke opvoedingssituatie voor A en B wenselijk was, en in hoeverre moeder de kinderen zelf weer

kon opvoeden. Conclusie was dat overplaatsing niet in het belang van de kinderen is, maar dat de geloofsovertuiging in het gezinshuis 'iets te rigide' is. Aanpassingen waren volgens de onderzoekers gewenst.

- Pedagogisch Adviesbureau Duindam voerde in 2001 onderzoek uit naar de wenselijke opvoedingssituatie voor C. Het onderzoek geeft geen bijzonderheden over de pleegezinssituatie.
- In 2003 liet de gezinsvoogd psychologische diagnostiek uitvoeren bij kind E om meer zicht te krijgen op het verstandelijk en sociaal emotioneel functioneren.
- In juni 2006 is H aangemeld voor een onderzoek bij Eleos vanwege gedragsproblemen en onzindelijkheid voor ontlasting.
- In juni 2008 voerde Eleos een onderzoek uit bij J omdat het niet goed ging met J: concentratieproblemen, negatieve aandacht vragen thuis en op school, brand stichten en problemen met de bezoeksregeling met moeder. Een psychologisch onderzoek werd uitgevoerd en pleegmoeder kreeg ouderbegeleiding om handvatten te krijgen voor de dagelijkse omgang met J.

Over de samenwerking met de SJG Christelijke Jeugdzorg werd uit het dossier duidelijk dat er buiten weten van de WSP en WSJ in 2006 twee pupillen in De Loot werden bijgeplaatst. Hierover was vooraf geen afstemming geweest. Dit is een gang van zaken die volgens een geïnterviewde pleezorgwerker vaker voorkwam, vooral in het verleden. Zowel bij interne bij-plaatsing door WSJ maar vooral bij-plaatsing door andere organisaties, werd niet altijd contact opgenomen met de betrokken pleezorgwerker over de stand van zaken in het pleeggezin. Zo ontstaat ook een situatie waarin professionals niet van elkaar weten dat zij pupillen in hetzelfde gezin geplaatst hebben.

Hoe hebben de WSP en WSJ samengewerkt met andere instellingen?

Over de samenwerking van de WSP met andere organisaties is niets terug te vinden.

De WSJ werkte samen met een aantal instellingen ten behoeve van het onderzoeken van de situatie en zorgbehoefte van de kinderen. Over de bij-plaatsing van pupillen van de SJG is geen samenwerking geweest.

Hoe hebben de WSP en WSJ in deze casus gebruik gemaakt van de expertise van derden, teneinde in een zo vroeg mogelijk stadium signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling te signaleren en op te pakken?

De WSJ heeft voor meerdere kinderen, op verschillende momenten externe expertise ingezet om probleemgedrag bij de kinderen te onderzoeken. De vraagstelling voor deze onderzoeken was nooit 'Is er mogelijk sprake van mishandeling', en de uitkomsten van de onderzoeken wezen ook niet in de richting van mishandeling. De onderzoeken hebben mede daardoor niet bijgedragen aan het vroeg signaleren van mishandeling of misbruik. Er is niet gebleken dat de WSP in deze periode expertise van derden heeft ingezet om mishandeling te signaleren.

5 Fase 2: 2009 – 2011

5.1 Wat gebeurde er in deze periode?

In deze fase vond de overgang plaats van pleegmoeder naar pleegouders. Pleegmoeder was inmiddels behoorlijk op leeftijd (70 jaar), had gezondheidsproblemen en gaf zelf ook aan te willen stoppen. De Terebint is op zoek gegaan naar nieuwe pleegouders voor De Loot en vond deze in familie H. Vanaf januari 2009 was de heer H in dienst van Stichting De Terebint als beheerder van gebouwen. Hij voerde ook de verbouwing van De Loot uit.

In augustus 2010 zijn pleegouders in De Loot ingetrokken. Pleegmoeder bleef in eerste instantie in De Loot wonen ondanks bedenkingen hierover van pleegouders en WSP (zie 5.2). In oktober 2010 ging pleegmoeder een aantal weken op reis. Tijdens deze periode gaven de pleegkinderen (H, I en J) bij pleegouders te kennen dat ze niet wilden dat pleegmoeder terugkwam na haar reis. Ook vertelden de kinderen de eerste verhalen over mishandelingen door pleegmoeder (zie 5.4). Nadat pleegouders Stichting De Terebint hierover hadden ingelicht en hadden geëist dat pleegmoeder niet meer terug zou komen, is zij verhuisd naar een appartement elders in het dorp. In juni 2011 werd kind H aangemeld voor een psychologisch onderzoek bij Accare omdat hij neerslachtig en moe was en boze buien had. Het onderzoek startte in november 2011.

5.2 Uitvoering van pleegzorgbegeleiding

5.2.1 Beschrijving bevindingen

Laatste periode van begeleider pleegmoeder

In april 2009 startte een nieuwe pleegzorgwerker (E) met de begeleiding van De Loot. Bij haar start was geen dossier beschikbaar van pleegmoeder en had de pleegzorgbegeleiding al langere tijd stil gelegen vanwege ziekte van pleegzorgwerker D, volgens pleegmoeder.

Pleegzorgwerker E maakte zich direct zorgen over de opvoedkwaliteiten van pleegmoeder en over de situatie in De Loot en de constructie met De Terebint (zie 5.4). Pleegmoeder had op dat moment al had aangegeven te willen stoppen en de pleegzorgwerker stelde een plan op voor extra begeleiding in de periode totdat de nieuwe pleegouders zouden starten. Met name de verhouding tussen pleegmoeder en kind G was hierin punt van aandacht. Ook is op dat moment afgesproken dat alleen nog maar gesprekken plaatsvinden tussen WSP en pleegmoeder, zonder tussenkomst van De Terebint. Ook wordt afgesproken met pleegmoeder, in overleg met de IMer van de pleegzorgwerker, dat geen nieuwe bewoners meer in De Loot zouden komen wonen, vanwege de veiligheid van de pleegkinderen en dat de overige bewoners de Loot zouden gaan verlaten. Dit gebeurde in de loop van 2009 en 2010.

Pleegzorgwerker E koos een nauwe samenwerking met gezinsvoogd O om te zorgen dat G uit huis geplaatst werd. Dit gebeurde uiteindelijk in juni 2010. Het is onduidelijk of een exitgesprek heeft

plaatsgevonden, hiervan is in ieder geval geen verslag beschikbaar. Wel geven pleegzorgmedewerkers aan dat er meerdere gesprekken met G hebben plaatsgevonden. In deze gesprekken kwamen geen expliciete signalen van mishandeling naar voren. Wel zag de pleegzorgwerker, door 'zijn manier van doen', dat G over bepaalde dingen niet wilde praten.

In augustus 2010 – bij de start van pleegouders – schreef pleegzorgwerker E een eindevaluatie over de begeleiding van pleegmoeder. Hierin wordt onder andere beschreven dat pleegmoeder had aangegeven de wisseling van gezinsvoogden en 'de wijze waarop iedere gezinsvoogd tijd maakt voor zijn pupil' een nadeel te vinden.

Start nieuwe pleegouders

Het netwerkverslag van de familie H was in januari 2010 gereed. Pleegouders werden hierin als geschikte pleegouders beoordeeld. Aandachtspunt dat naar voren kwam is het blijven wonen van pleegmoeder in De Loot. Pleegmoeder moest de leiding uit handen gaan geven aan de nieuwe pleegouders. Ook werden mogelijk loyaliteitsconflicten tussen de pleegkinderen en pleegmoeder voorzien doordat pleegmoeder in het huis bleef wonen. Ook de constructie met De Terebint was punt van zorg. Het pleegzorgcontract werd aangegaan voor de duur van een jaar, omdat WSP bedenkingen had bij de constructie van pleegmoeder als oma in De Loot blijvend en bij de werkrelatie van pleegvader bij De Terebint (belangenverstremming).

Volgens pleegzorgwerker en inhoudelijk manager van WSP voelde pleegmoeder zich erg betrokken bij de kinderen en leek er ook vanuit de kinderen een (warmer) band richting pleegmoeder.

Ten tijde van het onderzoek naar de nieuwe pleegouders, had pleegzorgwerker E contact met de gezinsvoogd O van kinderen G en H over de constructie met De Terebint. Ze vonden het een goed moment om deze constructie eens onder de loep te nemen.

De begeleiding van de nieuwe pleegouders was in het eerste jaar 'pittig', aldus de inhoudelijk manager van de WSP. Het was voor pleegouders wennen aan de nieuwe gezinssamenstelling met de eigen kinderen en drie pleegkinderen (H, I en J). Vrij snel na de start van de nieuwe pleegouders kwamen ook de signalen over mishandeling aan het licht (zie 5.4) doordat de pleegkinderen dit tegen pleegouders vertelden. In de stukken over de begeleiding in die periode zijn geen bijzonderheden terug te vinden met betrekking tot hoe omgegaan werd met deze signalen. Wel geven betrokken pleegzorgmedewerker E en inhoudelijk manager aan dat in de begeleiding aandacht is geweest voor de signalen in de ondersteuning van pleegouders en kinderen, waarbij 'is gekeken' naar individueel onderzoek en begeleiding van pleegouders en pleegkinderen. De pleegzorgwerker heeft extra ondersteuning geboden aan de pleegouders, maar externe begeleiding werd op dat moment niet nodig geacht. Er werd vooral gekozen voor rust en stabiliteit in het pleeggezin en de inschatting was dat pleegouders goed in staat waren de kinderen te ondersteunen.

5.2.2 Beantwoording onderzoeksvraag

Hoe is de pleezorgbegeleiding formeel en praktisch verlopen?

Vanaf april 2009 is één pleezorgwerker betrokken bij De Loot. Bij haar aantreden heeft zij extra begeleiding ingezet voor pleegmoeder, omdat er zorgen waren over de opvoedingssituatie en de draagkracht van pleegmoeder op dat moment. Samen met gezinsvoogd O heeft pleezorg gezorgd dat kind G elders werd geplaatst. Belangrijke ingreep van de WSP in deze fase is dat gezorgd is dat de bewoners anders dan de pleegouders, hun kinderen en de pleegkinderen, De Loot verlieten. Ook werden nieuwe afspraken gemaakt over de betrokkenheid van De Terebint bij de pleegkinderen, deze werd kleiner.

Er is een netwerkonderzoek uitgevoerd naar de nieuwe pleegouders en hun begeleiding is gestart in augustus 2010. Rondom hun start is vanuit pleezorg veel aandacht geweest voor de constructie met De Terebint en het feit dat pleegmoeder in De Loot bleef wonen. Om die reden ging WSP in eerste instantie een jaarcontract met pleegouders aan.

De begeleiding van pleegouders begon niet gemakkelijk, de pleegouders moesten wennen aan de nieuwe situatie. Ook kwamen expliciete signalen van mishandeling aan het licht (zie 5.4) doordat de kinderen hun verhaal aan de nieuwe pleegouders vertelden.

5.3 Uitvoering jeugdbescherming

5.3.1 Beschrijving bevindingen

De kinderen G en H zijn in deze periode begeleid door drie verschillende gezinsvoogden (O, P en Q). De kinderen I en J hebben vanaf 2008 dezelfde gezinsvoogd (V).

Ook in deze periode gold dat gezinsvoogden de kinderen weinig individueel spraken (zie ook 4.3). Gezinsvoogd O heeft tijdens haar begeleiding veel aandacht besteed aan de crisissituatie rondom G. Hierdoor heeft ze kind H nooit alleen gesproken. *'Het is niet alleen een tekort aan tijd, dat is een te makkelijk excuus dat mensen snel gebruiken. Het heeft ook te maken met keuzes... - als ik wel met H aan de slag was gegaan en was gaan praten, dan had hij misschien wel verteld.'*

Bij start van gezinsvoogd O had zij direct een 'vreemd gevoel' over de situatie in De Loot: de hoge leeftijd van pleegmoeder, de strenge regels en de onoverzichtelijke situatie. Haar voorganger, gezinsvoogd N, had hierover in de overdracht niets vermeld. Met name de constructie met De Terebint was vreemd en dat de gezinsvoogd geen enkele zicht had op de andere bewoners in De Loot. Gezinsvoogd O nam haar zorgen op met pleezorgwerker D die hierop geen actie ondernam, volgens gezinsvoogd O. Toen pleezorgwerker E startte, hebben zij samen de constructie met De Terebint 'aangepakt'. Gezinsvoogd O heeft nooit contact opgenomen met de gezinsvoogden van de andere kinderen in De Loot.

Gezinsvoogd Q heeft eind 2010 de begeleiding van kinderen G en H overgenomen. Bij de overdracht (gezinsvoogd P was de voorganger van Q) zijn geen signalen van mishandeling naar boven gekomen. Ook zelf ervoer gezinsvoogd Q in het begin geen signalen van mishandeling. Wel waren er signalen over de opvoedingsvaardigheden van pleegmoeder. Zij had veel conflicten met

pleegkind G, waarbij pleegmoeder weinig zelfreflectie toonde over haar handelen. In juni 2011 heeft gezinsvoogd Q kind H aangemeld voor psychologisch onderzoek bij Accare vanwege terneergeslagen gedrag.

Gezinsvoogd V heeft in de begeleiding van I en J in deze periode, naar aanleiding van het psychologisch onderzoek door Eleos, gewerkt aan het probleemgedrag van de kinderen. Zij kregen begeleiding vanuit Eleos met betrekking tot de relatie met hun moeder. Van 2010 tot 2011 was er tijdelijk geen contact tussen I en J en hun moeder. Volgens moeder nam de WSG in die periode geen contact op met haar. Het contact is weer hersteld toen moeder een nieuwe hulpverleenster kreeg.

5.3.2 Beantwoording onderzoeksvraag

Hoe is de gezinsvoogdij van de pleegkinderen praktisch en formeel verlopen?

Ook tijdens deze periode was voor kinderen G en H sprake van wisselingen in gezinsvoogden. Kinderen I en J hadden de hele periode dezelfde gezinsvoogd. De gezinsvoogden hadden weinig persoonlijk contact met de pupillen, hetgeen ze zelf achteraf als kwalijk beschouwen.

In de begeleiding door de gezinsvoogden is in deze periode aandacht geweest voor:

- uithuisplaatsing van G vanwege gedragsproblemen en conflicten in De Loot (gezinsvoogd O);
- opvoedproblemen/opvoedmoetheid pleegmoeder (gezinsvoogd O, Q, V);
- constructie met De Terebint (gezinsvoogd O);
- probleemgedrag bij kinderen (gezinsvoogd Q en V).

De relatie tussen gezinsvoogd V en moeder van I en J liep vanaf deze periode moeizaam, waarbij volgens moeder ook een periode van twee jaar geen contact is geweest.

5.4 Signalen van mishandeling en handelen van WSP

5.4.1 Beschrijving bevindingen

Signalen die reden tot zorg geven

Bij het eerste bezoek en ook in de periode dat pleegvader De Loot opknapte (vanaf begin 2009), merkten pleegouders op dat het huis erg verwaarloosd was en dat de sfeer en de cultuur in huis niet goed was. Pleegmoeder schreeuwde veel tegen de kinderen en kleinerde ze, aldus pleegvader H. Pleegouders hebben deze signalen in hun contacten met pleegzorgwerker E doorgegeven. Bij WSG werden de signalen opgepakt als 'opvoedmoetheid', zo bevestigen ook interviews met medewerkers van de WSP.

In april 2009 startte een nieuwe pleegzorgwerker die constateerde dat de opvoedomgeving binnen De Loot niet goed was om meerdere redenen:

- pleegmoeder was vermoeid en wilde stoppen;
- pleegmoeder had moeite in de omgang met pubers;
- het huis was verwaarloosd;
- de pleegkinderen gedroegen zich kinderlijk voor hun leeftijd;
- de constructie met De Terebint baarde zorgen.

Pleegzorgwerker heeft met pleegmoeder een begeleidingsplan opgesteld, afspraken gemaakt over de rol van De Terebint, het vetrekken van de overige bewoners uit de Loot en heeft samen met gezinsvoogd O in gang gezet dat kind G uit huis geplaatst zou worden. Binnen de pleegzorg was de inschatting dat er bij pleegmoeder sprake was van opvoedmoetheid, maar niet dat er sprake was van mishandeling.

In 2010 bij hun komst merkten ook pleegouders op dat de pleegkinderen weinig zelfstandigheid was bijgebracht de afgelopen jaren. Ze gedroegen zich heel kinderlijk. *'Iedereen kon aan de kinderen zien dat het niet goed met ze ging.'*

Signalen van mishandelingen in het verleden

Vanaf oktober 2010 kwamen de nieuwe pleegouders met expliciete signalen van mishandeling. Toen pleegmoeder in oktober 2010 op reis ging voor langere tijd, hebben de kinderen (H, I en J) aan de pleegouders verteld dat pleegmoeder hen mishandeld heeft. Pleegouders hebben hierop de volgende actie ondernomen:

- Stichting De Terebint ingelicht en geëist dat pleegmoeder niet meer in De Loot terugkeerde
- Pleegzorgwerker E ingelicht

De pleegzorgwerker heeft de signalen met haar inhoudelijk manager besproken, en samen hebben zij de afweging gemaakt dat geen directe actie nodig was, omdat het gevaar voor de kinderen geweken was en de kinderen met de nieuwe pleegouders in een stabiele, veilige situatie terecht waren gekomen. De nieuwe pleegouders boden volgens de WSP een goede opvoedsituatie voor de kinderen. *'Dat proces wilden we niet verstoren'*, aldus één van de pleegzorgmedewerkers. Er is wel met regelmaat in werkbegeleiding overlegd of er actie en zo ja, welk soort actie naar pleegmoeder ondernomen moest worden (en door wie).

De WSP heeft in deze fase alleen gezinsvoogd V ingelicht, omdat haar pupil J gedragsproblemen vertoonde op school. Gezinsvoogd Q werd niet ingelicht, omdat pleegzorg er naar eigen zeggen van uit ging dat ze al op de hoogte was. *'De aandacht in het overleg ging meer uit naar andere zaken'*. De pleegzorgwerker schrijft in haar rapportages in deze periode niet expliciet over de signalen (Evaluatieverslag november 2010).

De procedure omtrent kindermishandeling is niet in gang gezet in deze fase. De pleegzorgwerker zegt dat bewust is gekozen om niets met de signalen te doen, omdat acuut gevaar geweken was. Pas in laatste fase (zie hoofdstuk 6) is de procedure in gang gezet.

Signalen die wijzen op acuut gevaar

De WSP heeft van 2009 tot augustus 2010 (toen nieuwe pleegouders in De Loot kwamen) geen signalen van acute mishandeling gekregen.

Hoe en wanneer was de WSP op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

De signalen die vanaf april 2009 bekend waren bij de WSP over de situatie in De Loot zijn opgevat als opvoedingsproblemen en opvoedmoetheid. Op dit moment was de WSP nog niet van indruk dat er sprake was van mishandeling. Dit signaal kwam in oktober 2010, toen de pleegkinderen vertelden aan hun nieuwe pleegouders over vroegere mishandelingen door pleegmoeder. Pleegouders lichtten de pleegzorgwerker in.

In deze periode was geen sprake van signalen van seksueel misbruik.

Hoe hebben de professionals van de pleegzorg gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/procedure?

Pleegzorgmedewerker E heeft de signalen overlegd met haar inhoudelijk manager. Tevens is één van de twee gezinsvoogden ingelicht. WSP heeft besloten dat verdere actie, anders dan extra begeleiding van de pleegouders, op dat moment niet wenselijk was omdat de kinderen op dat moment in een stabiele en veilige situatie verkeerden. Dit is niet conform de procedure voor actie van de pleegzorg na signalen van kindermishandeling, waarin beschreven is dat de inhoudelijk managers van WSJ op de hoogte moeten worden gesteld en gezamenlijk een plan van aanpak opgesteld moet worden (zie ook 5.6). Ook is geen meldingsformulier ingevuld.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Nee, er waren geen kinderen van andere instanties geplaatst in deze periode.

5.5 Signalen van mishandeling en handelen van WSJ

5.5.1 Beschrijving bevindingen

Signalen die reden tot zorg geven

G heeft in de tijd dat er conflicten bestonden tussen hem en pleegmoeder nooit gezegd dat hij werd geslagen, alleen dat pleegmoeder streng en onredelijk was. Gezinsvoogd O en pleegzorgwerker E hebben pleegmoeder aangesproken op deze strengheid en onredelijkheid.

In 2009 vertoonde H 'vreemd gedrag' wanneer hij bij zijn grootouders op bezoek was, zoals zich langdurig verstoppen. Grootvader heeft de signalen niet aan de WSG gemeld, omdat hij zich naar eigen zeggen niet veilig voelde bij de WSG. *'Als ik aan de bel had getrokken, liep ik kans buiten spel gezet te worden, althans dat gevoel hebben zij mij destijds gegeven, want WSG had het beleid dat ze alleen met kinderen en ouders te maken hadden.'*

Meerdere gezinsvoogden (O, Q, V) merkten op dat de kinderen een achterstand in de ontwikkeling hadden opgelopen. Zij brachten dit niet in verband met mishandeling, maar met andere oorzaken zoals lage intelligentie. Samen met ander probleemgedrag, leidde deze ontwikkelingsachterstand ertoe dat in juni 2011 een psychologisch onderzoek werd aangevraagd voor H bij Accare. Eerder al (in 2008) werd J psychologisch onderzocht door Eleos.

Volgens de begeleider van moeder van I en J was haar bij een eerste contact met de kinderen, in 2010, duidelijk dat het niet goed ging met de kinderen, zo vertelt zij in een interview. Ze gedroegen zich opvallend: maakten geen oogcontact, probeerden anderen te 'pleasen'. Ook de moeder van de kinderen vertelde in een interview al langere tijd door te hebben gehad dat het niet goed ging met haar kinderen, maar dat de gezinsvoogden en pleegmoeder niet naar haar luisterden.

Gezinsvoogd V hoorde in de zomer van 2010 van pleegouders dat J tijdens het eten overstuur raakte wanneer hij naast pleegmoeder moest zitten. Dit waren achteraf gezien voor de gezinsvoogd

de eerste signalen van mishandeling. Op dat moment heeft zij geen stappen ondernomen hierop.

In juni 2011 vroeg gezinsvoogd Q – in overleg met pleegzorgwerker en pleegouders – een psychologisch onderzoek aan bij Accare, omdat het gedrag van H zorgen bleef baren. H was terneergeslagen, en toonde weinig initiatief. Tevens leek hij een achterstand in de ontwikkeling opgelopen te hebben. Het onderzoek startte in november 2011 en al snel na de intake gaf H signalen af aan de psycholoog over verwaarlozing en mishandeling door pleegmoeder.

Signalen van mishandelingen in het verleden

In februari 2011 heeft pleegzorgwerker E gezinsvoogd V ingelicht over de signalen van mishandeling van de kinderen door pleegmoeder. De gezinsvoogd heeft deze signalen in die periode niet als zodanig geïnterpreteerd en geeft aan dat de gedragsproblemen en het afhankelijke gedrag van de kinderen op de voorgrond stond.

De gezinsvoogd besprak deze signalen in haar casusoverleg, waardoor de inhoudelijk manager ook op de hoogte is gesteld. Gezinsvoogd V besprak de signalen niet met haar collega gezinsvoogd Q. Beide gezinsvoogden zijn in verschillende regio's werkzaam waardoor zij geen regulier overleg met elkaar hebben. Gezinsvoogd V heeft in plaats daarvan alleen overlegd met pleegzorg. Ze overwogen of een gesprek met pleegmoeder moet worden georganiseerd. Uiteindelijk wordt geen actie ondernomen.

Gezinsvoogd Q hoort de signalen van mishandeling van haar pupil H voor het eerst tijdens de intake van het psychologisch onderzoek van H bij Accare, dat was aangevraagd vanwege zorgelijk gedrag bij H. Naar aanleiding van deze signalen, die later in de onderzoeksrapportage beschreven zijn, is de procedure in gang gezet, waaronder inlichten van ouders en melding maken bij politie (zie hoofdstuk 6).

Signalen die wijzen op acuut gevaar

De WSJ heeft in deze periode geen expliciete signalen van acute mishandeling gekregen.

Hoe en wanneer was de WSJ op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

Doordat de signalen die pleegzorgwerker E aan gezinsvoogd V in februari 2011 overbracht door deze gezinsvoogd niet als expliciete signalen van mishandeling zijn geïnterpreteerd, wordt pas bij het onderzoek van Accare (eind 2011) voor de WSJ duidelijk dat er in het verleden mishandeling had plaatsgevonden. Het onderzoek bij Accare was door gezinsvoogd Q aangevraagd vanwege probleemgedrag dat zij signaleerde bij kind H.

In deze periode was geen sprake van signalen van seksueel misbruik.

Hoe hebben de professionals van de jeugdbescherming gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/procedure?

De gezinsvoogd van de WSJ heeft de signalen die ze kreeg van de pleegzorgwerker in maart 2011 besproken in haar casusoverleg. Daarnaast is overlegd met de pleegzorgwerker. Het overleg met de pleegzorgwerker is conform de procedure over samenwerking tussen jeugdbescherming en pleegzorg bij pleegzorgplaatsingen (zie hoofdstuk 3). Door inbreng van de casus in de casusoverleg heeft de gezinsvoogd de zaak ook met de inhoudelijk manager besproken (ook

conform de procedure). Tegen de procedure in, is naar aanleiding van deze bespreking geen plan van aanpak opgesteld voor hoe WSJ verder om zou gaan met de signalen. Ook is de collega gezinsvoogd wiens pupil ook in De Loot woonde niet ingelicht (hierover staat niets vermeld in de procedure).

Op het moment dat bij de start van het onderzoek van Accare de signalen van mishandeling naar voren kwamen, heeft WSJ eerst het onderzoek afgewacht alvorens te handelen. Het handelen van de WSJ daarna staat beschreven in hoofdstuk 6. In de procedure staat geen termijn vermeld over het handelen van de WSJ na signalen van mishandeling. Het afwachten van het onderzoek is zodoende conform de procedure.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Nee, er waren geen kinderen van andere instanties geplaatst in deze periode.

5.6 Samenwerking

5.6.1 Beschrijving bevindingen

Samenwerking tussen WSP en WSJ

De WSP en WSJ hebben in deze periode vooral samengewerkt in de situatie rondom de uithuisplaatsing van G. Gezinsvoogd O vroeg hierbij de pleegzorgwerker de regie in handen te nemen rondom de opvoedproblemen in het pleeggezin. Zij nam de begeleiding van pleegmoeder op zich. Samen zorgden de gezinsvoogd en pleegzorgwerker ervoor dat G uiteindelijk elders geplaatst werd.

Nadat de kinderen aan pleegouders verteld hebben over de mishandeling heeft WSP slechts één van de twee gezinsvoogden van de WSJ op de hoogte gesteld. Ook tussen de gezinsvoogden van de kinderen in De Loot (beiden van WSJ) was geen uitwisseling of overleg. De gezinsvoogden zijn werkzaam in verschillende regio's en treffen elkaar hierdoor niet op overleggen. Dit leidde ertoe dat de ene gezinsvoogd eerder op de hoogte was van de mishandelingen dan de ander. Ook in de interviews met gezinsvoogden kwam dit naar voren:

'Achteraf kun je denken dat wanneer werkers eerder met elkaar hadden gesproken er eerder een optelsom gemaakt had kunnen worden dat kinderen uit twee verschillende gezinnen met één pleegmoeder angstig gedrag vertoonden.'

Hoe hebben de WSP en WSJ samengewerkt?

WSP heeft WSJ slechts ten dele op de hoogte gesteld van de signalen van mishandeling toen deze aan het licht kwamen. Volgens de procedure moeten voogden en hun managers ingelicht worden, terwijl in dit geval slechts één van de twee gezinsvoogden op de hoogte is gesteld. Ook binnen de WSJ is geen informatie uitgewisseld tussen gezinsvoogden van de kinderen uit verschillende gezinnen. Hierover is in de procedures niets beschreven.

Samenwerking en expertise inwinnen bij andere instanties

Uit onze informatie blijkt nergens dat WSP met andere instanties dan WSJ heeft samengewerkt. De WSJ heeft wel andere organisaties ingeschakeld: Eleos heeft in deze periode I en J begeleid naar aanleiding van het onderzoek dat in 2008 was uitgevoerd.

Verder heeft de WSJ in deze periode (juni 2011) een onderzoek aangevraagd bij Accare over kind H. Daarnaast is niet samengewerkt met andere instanties.

Hoe hebben de WSP en WSJ samengewerkt met andere instellingen?

Over de samenwerking van de WSP met andere organisaties is niets terug te vinden.

WSJ werkte samen met Eleos en Accare voor extra begeleiding en onderzoek van de pleegkinderen naar aanleiding van probleemgedrag.

Hoe hebben de WSP en WSJ in deze casus gebruik gemaakt van de expertise van derden, teneinde in een zo vroeg mogelijk stadium signalen van seksueel misbruik of kindermishandeling te signaleren en op te pakken?

De expertise van Accare wordt ingeschakeld om het probleemgedrag bij H nader te onderzoeken.

Ondanks dat de vraagstelling zich niet richtte op mishandeling, kwam in het onderzoek heel snel naar voren dat hiervan wel sprake was. De signalen die naar voren kwamen waren op dit moment wel reeds bij WSP bekend.

6 Fase 3: januari 2012-juni 2012

6.1 Wat gebeurde er in die periode?

Fase 3 start op het moment dat bij kind H uit het onderzoek van Accare ernstige signalen van mishandeling naar voren kwamen (11 januari 2012) en loopt door tot juli 2012, bij start van onderhavige onderzoek. In deze periode zijn verschillende belangrijke acties te onderscheiden die ondernomen zijn. De belangrijkste acties beschrijven we in dit deze paragraaf. Ter achtergrond van deze beschrijving geven we eerst een chronologische samenvatting van de gebeurtenissen:

- 11 januari: advies gesprek H bij Accare
- februari/maart: inlichten (groot)ouders G en H en I en J
- 28 februari: eerste interne overleg WSP en WSJ over aanpak signalen
- 29 maart/19 april: vervolggesprekken over aanpak signalen
- Eind maart: aangifte bij politie door moeder van I en J
- 25 april: signalen over seksueel misbruik bij I
- 8 mei: aangifte bij de politie door moeder I en J
- 9 mei: melding van WSG bij politie
- Voor 15 mei: melding bij de politie door grootvader G en H
- 15 mei: overleg WSG met ouders
- 18 mei: media aandacht voor De Loot
- 21 mei: overleg directie WSG
- 22 mei: inhoudelijk overleg directie met medewerkers
- 4 juni: aangifte bij de politie door grootvader G en H
- 14 juni: formaliseren aangifte bij politie
- Juli: einde politie onderzoek en start intern onderzoek

6.1.1 Beschrijving bevindingen

Inlichten ouders

De ouders van de kinderen die nog in De Loot woonden (kinderen H, I en J) werden door gezinsvoogden Q en V persoonlijk geïnformeerd. Op 10 februari vonden volgens het dossier (afzonderlijke) gesprekken plaats met de moeder van G en H en de grootvader (namens vader), waarin gezinsvoogd Q hen vertelde over de signalen, zo blijkt uit het dossier. Daarnaast werd er door de inhoudelijk manager en gezinsvoogd op 9 maart een brief gestuurd naar de moeder en grootouders van G en H. De moeder van G en H heeft de ervaring dat zij niet persoonlijk is ingelicht over de mishandelingen, en deze informatie pas in mei via de media vernomen heeft, zo gaf zij in een interview aan. Omdat grootvader naar aanleiding van dit gesprek wilde dat G ook persoonlijk werd ingelicht, had gezinsvoogd Q op 22 maart een gesprek met hem en grootvader. In dat gesprek gaf G aan dat de signalen over mishandelingen voor hem geen nieuwe informatie waren en dat hij dit ook al eerder (in 2007) aan toenmalig gezinsvoogd L heeft laten weten¹¹. Uit dossiers komt naar voren dat de inhoudelijk managers van gezinsvoogden Q en V na het gesprek van 22

Noot 11 Uit ons dossieronderzoek kunnen we echter geen signalen terugvinden in de periode van gezinsvoogd L.

maart in een intern overleg hebben toegezegd dat zij zouden onderzoeken wat er met de melding is gedaan¹².

De moeder van I en J is op 13 maart door gezinsvoogd V ingelicht over de signalen. Moeder gaf in dit gesprek aan pleegmoeder nooit aardig gevonden te hebben. Moeder vertelde in dit gesprek tevens aan gezinsvoogd V dat kind I seksueel is misbruikt door vader. Naar aanleiding hiervan heeft gezinsvoogd V contact opgenomen met Eleos om te overleggen over ondersteuning voor I. Op 15 mei heeft een gesprek plaatsgevonden met de betrokken ouders en WSG (WSP en WSJ: medewerkers en inhoudelijk managers) om te spreken over de signalen. Uit de interviews met zowel ouders als medewerkers blijkt dat ouders erg ontevreden zijn over het feit dat na het bekend worden van de signalen van mishandeling (via onderzoek Accare) het vier maanden heeft geduurd voordat WSG met ouders in gesprek is gegaan over de te ondernemen acties. Ouders hebben dit respectloos gevonden en voelen zich niet serieus genomen. Ook het verloop van het gesprek was onplezierig (dit wordt door alle geïnterviewde aanwezigen bevestigd).

De pupillen die in het verleden in De Loot gewoond hebben en/of (in sommige gevallen) hun ouders, zijn eind mei – na de publicatie over de mishandeling in de media – opgespoord en ingelicht door de regiomanager van de WSJ over de signalen. Hierbij is gecommuniceerd over het interne onderzoek dat WSG ging laten uitvoeren. Daarnaast zijn alle ouders in september uitgenodigd op een bijeenkomst in Zwolle om met de directie van de WSG in gesprek te gaan.

Intern overleg

Bij het naar voren komen van de signalen vanuit het onderzoek van Accare startte binnen WSG met directie en betrokken medewerkers van jeugdbescherming en pleegzorg het overleg over te maken keuzes en welke acties ondernomen moeten worden. In een overleg op 28 februari werd een eerste stappenplan gemaakt. Op 29 maart en 19 april vonden vervolg overleggen plaats waarin onder meer aandacht was voor informeren van ouders, actie richting De Terebint, wel of geen therapie voor kinderen, melding/aangifte doen bij de politie en wie aanspreekpunt was voor externen. In deze fase ontstond er discussie over de vraag wie vanuit WSG de regierol op zich zou moeten nemen. Deze vraag werd bij de regiomanager van WSJ neergelegd door de inhoudelijk managers. De regiomanager wilde de regie beleggen bij het expertisecentrum van de WSG, echter de directie besloot dat de regiomanager zelf de regie moest voeren.

Aangifte politie

Gezinsvoogden Q en V hebben op 9 mei melding gedaan bij de politie van mishandeling door pleegmoeder. Politie ging naar aanleiding hiervan overleggen met justitie over de te ondernemen stappen. Over het doen van aangifte is bij ouders verwarring ontstaan. In het overleg op 15 mei is bij sommige ouders het idee ontstaan dat WSG geen aangifte wilde gaan doen, en dat ook ouders werd aangeraden dit niet te doen. Andere ouders weerspreken dit en geven aan dat WSG hen heeft geadviseerd de melding om te zetten in formele aangifte. Ook volgens aanwezigen van de WSG is hierover nooit op die manier gesproken. Op 14 juni wordt de eerdere melding door WSG geformaliseerd tot een aangifte. Moeder van I en J en grootvader van G en H hadden al eerder

Noot 12 De uitkomst hiervan is voor ons onbekend.

aangifte gedaan over de mishandeling door pleegmoeder. In juni/juli heeft ook een onbekend aantal ex-pupillen aangifte gedaan bij de politie tegen pleegmoeder.

Van het seksueel misbruik van kind I is na overleg tussen pleegzorgwerker E, gezinsvoogd E en hun inhoudelijk managers, besloten dat gezinsvoogd E kind I zou ondersteunen bij het doen van aangifte. Dit is op 15 juni gebeurd.

Actie richting De Terebint

Voor welke actie de WSG zou ondernemen richting De Terebint is eerst intern overleg afgewacht. De Terebint moest worden ingelicht over de signalen en het intern onderzoek dat WSG zou laten uitvoeren.

Op welke manier dit moest gebeuren was onduidelijk, om drie redenen:

- De ondoorzichtigheid van De Terebint: het was onduidelijk met wie dit gesprek het best gevoerd kon worden.
- Onduidelijkheid over juridische consequenties van het delen van de beschuldigingen met derden.
- De belangen van pleegouders bij De Terebint: ze woonden in De Loot en pleegvader had een dienstverband.

Een brief naar de Terebint was in voorbereiding op het moment dat de zaak in de media naar buiten kwam. Na deze media aandacht kwam er discussie wie de regie moest nemen, het contact met de Terebint zou dan bij deze coördinator komen te liggen. De indruk bestaat dat hierdoor geen actie meer is ondernomen richting de Terebint.

In deze periode is een conflict ontstaan tussen pleegouders en De Terebint. Omdat De Terebint de signalen van kindermishandeling bleef ontkennen hebben pleegouders het vertrouwen in De Terebint opgezegd en zijn uit de gemeenschap van De Terebint gestapt. De woonovereenkomst tussen huidige pleegouders en stichting De Terebint, waaronder het gezinshuis De Loot valt, is medio april door de pleegouders opgezegd. Zij zouden op korte termijn terug verhuizen naar hun eigen huis, samen met de pleegkinderen. Tussen pleegvader en De Terebint is daarnaast een arbeidsconflict ontstaan. Pleegouders hebben hierover steeds pleegzorgwerker E ingelicht die de problemen in het interne overleg over de kwestie inbracht. Omdat de inschatting was dat de kinderen goed opgevangen werden door de pleegouders, is door de WSG niet acuut ingegrepen.

Meldingsformulieren

Over alle kinderen is centraal melding gedaan van de mishandeling door middel van calamiteiten formulieren:

- op 28 februari gezinsvoogd Q over kind H
- op 8 maart gezinsvoogd V over kinderen I en J
- op 25 april gezinsvoogd V over seksueel misbruik I
- op 24 mei inhoudelijk manager van WSP over kinderen H, I en J

6.1.2 Beantwoording onderzoeksvragen WSP

Hoe en wanneer was de WSP op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

Pleegzorgwerker en haar inhoudelijk manager waren reeds voor de start van het onderzoek van Accare op de hoogte van de signalen van kindermishandeling. Zij hebben dit bericht gekregen in oktober 2010 via de pleegouders (zie hoofdstuk 5). Pleegzorgwerker E was op 26 april op de hoogte van het seksueel misbruik van I.

Hoe hebben de professionals van de pleegzorg gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/protocol?

In het handelen naar aanleiding van de signalen uit het Accare onderzoek, heeft WSP gehandeld in samenwerking met WSJ. De volgende acties uit het stappenplan B (toe te passen bij signalen van mishandeling uit het verleden) uit de procedure voor kindermishandeling zijn in deze fase opgevolgd: de inhoudelijk manager is ingelicht, er is een meldingsformulier opgemaakt en er is overleg gepleegd met gezinsvoogden en inhoudelijk manager van de WSJ waarin een plan van aanpak/stappenplan wordt opgesteld. Volgens de procedure moet tevens overlegd worden met de contactpersoon kindermishandeling. In ons onderzoek is niet gebleken dat een dergelijke functionaris betrokken is in dit proces. Over de vraag wie de regie op zich zou nemen is veel te doen geweest, waarbij de uitkomst was dat uiteindelijk de regiomanager van WSJ deze rol kreeg. In het overleg met WSJ zijn specifieke elementen aan bod gekomen conform de procedure: inlichten van ouders, verzamelen van meer informatie, afweging maken over het doen van aangifte, inschakelen van hulpverlening voor pleegkinderen en pleegouders. Over het doen van aangifte schrijft de procedure van WSP niet specifiek iets voor.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Niet van toepassing in deze fase doordat er op dat moment geen kinderen vanuit andere instanties geplaatst zijn.

6.1.3 Beantwoording onderzoeksvragen WSJ

Hoe en wanneer was de WSJ op de hoogte van signalen van kindermishandeling en seksueel misbruik?

Gezinsvoogd Q was op de hoogte van de signalen toen de uitkomsten van het onderzoek van Accare bekend werden. Voorafgaand aan de uitkomsten van dit onderzoek was gezinsvoogd V al op de hoogte van de mishandelingen (zie hoofdstuk 5). Van de signalen van seksueel misbruik door een medebewoner bij kind I was gezinsvoogd V vanaf 25 april op de hoogte.

Hoe hebben de professionals van de jeugdbescherming gehandeld na de melding van kindermishandeling en seksueel misbruik? Was dit conform het toen geldende beleid/protocol?

Gezinsvoogd Q heeft na het bekend worden van signalen meteen actie ondernomen. Na het horen van de signalen informeerde gezinsvoogd Q bij gezinsvoogd O of zij op de hoogte was van mishandeling (dit bleek niet zo te zijn). Daarnaast overlegde ze met haar inhoudelijk manager en pleegzorgwerker E. In een volgende stap informeerde de gezinsvoogd de (groot)ouders van de kinderen en vulde een calamiteitenformulier in.

Gezinsvoogd V heeft naar aanleiding van de signalen uit het onderzoek van Accare op 8 maart een calamiteitenformulier ingevuld. Op 13 maart heeft gezinsvoogd V moeder ingelicht over de signalen. Op 30 maart hadden gezinsvoogd V en pleegzorgwerker E contact over hulpverlening voor I, dat resulteerde in een aanmelding voor behandeling bij Eleos.

Naar aanleiding van de signalen die kind I gaf over seksueel misbruik, heeft gezinsvoogd V haar inhoudelijk manager ingelicht en de moeder van I en J. Ook vulde de gezinsvoogd een calamiteitenformulier in. Daarnaast overlegden gezinsvoogd V en pleegzorgwerker E op 26 april over aangifte van dit misbruik en lichtten inhoudelijk managers hierover in. Gezinsvoogd V heeft op 15 juni kind I ondersteund bij het doen van aangifte bij de politie.

De inhoudelijk managers zijn naar aanleiding van de signalen een intern proces ingegaan waarin is overlegd over hoe om te gaan met aangifte in deze zaak, over de reactie richting De Terebint en over de veiligheid van en hulp voor de pleegkinderen.

De WSJ heeft naar aanleiding van de signalen de procedure in grote lijnen gevolgd met alle beschreven handelingen. Eén punt waarop de procedure en het handelen van de WSJ niet met elkaar stroken, is het doen van aangifte bij de politie. Volgens de procedure is het uitgangspunt dat de jeugdige of ouders zelf aangifte doen. Indien ze dit niet kunnen of willen, kan besloten worden dat WSJ aangifte doet. In hoeverre dit uitgangspunt ook betrokken is bij de besluitvorming over het doen van aangifte en als zodanig met ouders besproken is, is onbekend. Op verzoek van de politie, heeft de WSJ uiteindelijk –na een eerder informeren gesprek met de politie (hetgeen conform procedure is) – zelf aangifte gedaan bij de politie.

Waren er vergelijkbare signalen met betrekking tot de kinderen die door andere instanties zijn geplaatst?

Niet van toepassing in deze fase omdat er op dat moment geen kinderen vanuit andere instanties geplaatst zijn.

6.2 Context en redenen voor gekozen strategie

Op basis van zijn inschatting heeft de regiomanager de strategie gekozen om eerst intern een aantal zaken goed uit te zoeken, alvorens naar buiten te treden. Deze strategie wordt achteraf door verschillende betrokkenen (zowel ouders als medewerkers) als onhandig en 'zorgelijk' benoemd. Bij de strategie die gekozen is naar aanleiding van het openbaar worden van de signalen van mishandeling, spelen een aantal achtergrond- en contextfactoren een rol die we hier nader toelichten.

1 Kinderen waren in veilige situatie

Belangrijkste afweging bij het kiezen voor deze strategie is dat de kinderen naar mening van de betrokken medewerkers bij de nieuwe pleegouders in een goede en veilige situatie waren. Om die reden was geen aanleiding om direct in te grijpen in de situatie. Ook aanvullende hulpverlening was volgens inschatting van zowel de WSG als de extern betrokken hulpverleners van Accare en Eleos niet nodig.

2 Behoeft om zaken beter uit te zoeken.

De behoefte bestond bij de WSG om een aantal zaken goed uit te zoeken, alvorens derden (waaronder ouders) uitgebreid ingelicht zouden worden en acties gecommuniceerd zouden worden. Onder andere moest worden uitgezocht hoeveel kinderen de WSG in De Loot had geplaatst. Intern is hiertoe een eerste aanzet gedaan, maar al snel is besloten om een onderzoek te laten uitvoeren door een extern bureau. Dit onderzoek is – mede onder druk van de politie die eerst het strafrechtelijk onderzoek wilde afronden – uiteindelijk pas in juli gestart.

3 Onderzoeken juridische consequenties

Zoals ook voorgeschreven werd door de procedure is door de juristen van de WSG eerst nader onderzocht wat de juridische mogelijkheden en consequenties waren van het doen van aangifte, het informeren van andere organisaties en actie tegen De Terebint.

4 Belang van de kinderen/schade door aangifte

Er is niet direct gekozen voor het ondersteunen/stimuleren van ouders bij het doen van aangifte, omdat dit door de betrokken medewerkers niet in het belang van de kinderen werd geacht. Men wilde eerst goed uitzoeken welke waarde een aangifte bij de politie in strafrechtelijke zin had, en in hoeverre de politie een dergelijke aangifte bruikbaar vond. Het doen van aangifte die te weinig gefundeerd blijkt om tot actie te leiden, leek eerder schadelijk voor de kinderen en ouders dan behulpzaam.

6.3 Samenwerking

Samenwerking WSP en WSJ

Na het onderzoek van Accare bleek dat pleegzorgwerker E en gezinsvoogd V al langer op de hoogte waren van de mishandelingen en zij gezinsvoogd Q niet hadden ingelicht. Zij liet hierover aan de WSP teleurstelling en verbazing blijken. Na het bekend worden van de signalen vanuit het onderzoek, is door WSP en WSJ samengewerkt. Er vonden drie gezamenlijke overleggen plaats waarop de te ondernemen activiteiten werden besproken. Er is discussie geweest over wie de regie moest nemen over de zaak. De regiomanager van WSJ was van mening dat er een medewerker vrijgemaakt moest worden om deze rol te vervullen en dat dit een medewerker van het expertisecentrum zou kunnen zijn. Uiteindelijk heeft de directie besloten dat de regie in handen van de WSJ regiomanager moest liggen.

Samenwerking met andere organisaties

Samenwerking met Eleos bij kind I en J

Op 10-2 overlegde gezinsvoogd V met haar inhoudelijk manager over het inlichten van Eleos over de signalen die uit het onderzoek van Accare naar voren kwamen. Kind J was op dat moment in begeleiding bij Eleos. Op 21-2 vond vervolgens overleg met Eleos plaats, waarin de signalen verteld werden. Door de speltherapeut van Eleos werd aangegeven dat zij de signalen herkende (hierover was echter nooit eerder gesproken). Eleos gaf aan dat de therapie bijna afgerond was en er voorlopig geen nieuwe therapie nodig was voor J.

Ook naar aanleiding van signalen van moeder over seksueel misbruik van I door vader nam gezinsvoogd V contact op met Eleos (3-4), ten behoeve van overleg over de beste ondersteuning

voor I. Eleos gaf aan dat aanmelding van I via de huisarts moest en stelde voor om over J een behandelbespreking te beleggen. In deze periode (tot juli) was de hulp nog niet gestart.

Samenwerking met Accare bij kind H

Aanvankelijk was er volgens Accare geen aanleiding om aanvullende ondersteuning in te zetten voor H, omdat pleegouders er goed in slaagden hem te begeleiden. In juni is H – na het vertonen van klachten – alsnog aangemeld bij Accare voor behandeling.

Informeren kernpartners

Eind mei zijn de (overige) partners van WSG in deze regio geïnformeerd over de signalen: SGJ Christelijke Jeugdzorg, Yorneo, Trias, Jarabee en Aveleijn (betrokken hulpverleenster van moeder van I en J).

Hoe hebben de WSP en WSJ samengewerkt met andere instellingen?

WSJ heeft (in overleg met WSP) de expertise van Accare en Eleos ingeschakeld over de behoefte aan ondersteuning voor de kinderen.

Daarnaast hebben WSP en WSJ de samenwerkingspartners in de regio geïnformeerd over de signalen die naar buiten zijn gekomen, dit is echter pas na de publicatie van de berichten in de media gebeurd.

6.4 Veiligheid pleegkinderen

Op welke manier dragen WSP en WSJ op dit moment zorg voor de veiligheid van de huidige pleegkinderen die nu nog woonachtig zijn in De Loot?

WSP

WSP heeft naar aanleiding van de signalen een hernieuwde screening uitgevoerd bij de nieuwe pleegouders, ter waarborging van de veiligheid van de kinderen. De pleegouders zijn opnieuw positief door de screening gekomen. WSP geeft aan dat uit onderzoeken, begeleidingsgesprekken en de manier van opvoeden tot op heden blijkt dat pleegouders meer dan voldoende aandacht hebben voor de veiligheid en het welzijn van de kinderen. Pleegzorg gaf daarnaast extra ondersteuning aan pleegouders middels intensieve begeleidingsgesprekken. De pleegouders en kinderen woonden tot en met juni nog wel in hetzelfde huis van De Terebint.

WSJ

Aanvankelijk was er volgens zowel betrokken WSG medewerkers als de hulpverleners van Eleos en Accare, geen aanleiding om aanvullende ondersteuning in te zetten voor de pleegkinderen. Later heeft WSJ wel hulpverlening aangevraagd voor de kinderen, vanwege de klachten die ze hadden. Kind H is in juni – na het vertonen van klachten - aangemeld bij Accare voor behandeling. Kinderen I en J werden aangemeld bij Eleos. De hulpverlening is in deze periode nog niet gestart.

7 Conclusies

7.1 Plaatsing in De Loot

Onvoldoende zorgvuldig onderzoek naar veiligheid plaatsing

Bij de eerste plaatsing in gezinshuis De Loot (1997) is onvoldoende zorgvuldig onderzocht of de veiligheid van de kinderen gewaarborgd zou zijn na plaatsing. Er is geen onderzoek gedaan naar de medebewoners in De Loot, waardoor geen beeld bekend was van hun achtergrond. Dit zelfde geldt voor de medewerkers van Stichting De Terebint. Hierdoor zijn de kinderen in een situatie geplaatst waarin zij woonden bij volwassenen die zonder screening door de WSG een rol gingen spelen in de opvoeding van de kinderen.

Geen aandacht voor risicofactoren uit onderzoek

Vanuit het netwerkonderzoek kwamen risicofactoren naar boven waaraan geen consequenties zijn verbonden bij plaatsing en verdere begeleiding van de plaatsing. Zo kwam naar voren dat pleegmoeder zelf patiënt was geweest bij De Terebint en dat pleegmoeder in de opvoeding soms gebruik maakt van fysieke straffen. Ook werd duidelijk dat de constructie met De Terebint en de verhouding van pleegmoeder tot de bestuurders van de stichting een aandachtspunt waren. Deze punten worden in het netwerkverslag beschreven maar vormen geen aanleiding voor afkeuring van de pleegzorgplaatsing of extra begeleidingsmaatregelen.

De eerste procedures aangaande matching, netwerkonderzoek en plaatsing zijn in 2003 door de WSP centraal vastgelegd, dus kan niet worden geconcludeerd dat bij de plaatsing de procedure niet is gevolgd. Wel kan worden vastgesteld dat er geen rekening is gehouden met risicofactoren die uit het onderzoek naar voren kwamen.

7.2 Begeleiding door pleegzorg

Groot aantal plaatsingen in korte periode

Na de eerste plaatsing van twee kinderen in De Loot, heeft de WSP nog acht andere pleegkinderen in De Loot geplaatst, ondanks dat pleegmoeder bij de eerste pleegkinderen al signalen gaf van gebrek aan draagkracht. In de periode oktober 2002 tot maart 2003 heeft de WSP zes kinderen in De Loot bijgeplaatst in het kader van 'perspectief biedende plaatsingen'. De plaatsing van een dergelijk groot aantal kinderen in één pleeggezin was niet conform het toen geldende Besluit Kwaliteitsregels voor Jeugdhulpverlening (1996), waarin een maximum van drie pleegkinderen is vastgesteld¹³. De reden waarom hiervan werd afgeweken is niet in de dossiers verwoord.

Ook zijn er – totdat hierover afspraken zijn gemaakt met pleegmoeder, in 2009 – bewoners en ook pleegkinderen vanuit andere organisaties in De Loot komen wonen buiten weten van WSP om.

Noot 13 Volgens het Besluit kan hiervan afgeweken worden indien de voorziening voor pleegzorg aannemelijk maakt dat plaatsing van meer dan drie kinderen verantwoord is .

Begeleiding en dossiervorming van WSP

De begeleiding van pleegmoeder door de WSP is uitgevoerd door vijf pleegzorgmedewerkers. Pleegmoeder heeft een periode van bijna twee jaar intensieve begeleiding gehad, maar is hoofdzakelijk regulier begeleid. In de dossiervorming over de begeleiding tot 2009 ontbreken rapportages van verschillende perioden en ontbreekt een apart dossier over pleegmoeder.

Vanaf 2009 had WSP zorgen over de opvoedsituatie in De Loot, die hoofdzakelijk werden toegeschreven aan opvoedmoetheid bij pleegmoeder. In de periode totdat de nieuwe pleegouders gestart zijn, heeft WSP extra begeleiding voor pleegmoeder ingezet.

7.3 Begeleiding door jeugdbescherming

Veel wisselingen

Er is sprake geweest van veel wisselingen van gezinsvoogden. Gemiddeld kregen deze gezinnen elk jaar een nieuwe gezinsvoogd: sommige bleven (iets) langer, andere korter. De cliënten hebben deze wisselingen als vervelend ervaren. Redenen voor de wisselingen liggen enerzijds in langdurige ziekte en zwangerschappen en verloop binnen de WSG waardoor gezinsvoogden werden vervangen, maar tijdens deze periode vond bij de WSG ook de herindeling van regio's plaats en werd de Delta methodiek ingevoerd. Deze ontwikkelingen zorgden ook voor verschuivingen in caseload.

Beperkt contact met kinderen zelf

De gezinsvoogden hadden slechts in beperkte mate contact met de kinderen zelf. Er was vooral contact met pleegmoeder of biologische ouders, de kinderen werden zelden of nooit (alleen) gesproken. De procedure schrijft voor dat de gezinsvoogd minimaal tweemaal per jaar face-to-face contact met pleegkinderen moet hebben, maar dit lijkt niet altijd zo uitgevoerd te zijn.

Cliënten hadden gevoel niet serieus genomen te worden

Meerdere zaken hebben eraan bijgedragen dat de cliënten van de gezinsvoogden, de ouders en de kinderen, zich niet serieus genomen voelden door de WSJ. Belangrijkste redenen hiervoor zijn dat signalen en klachten van ouders over De Loot niet werden opgepakt en dat ouders soms niet werden geïnformeerd over belangrijke zaken aangaande hun kinderen. Verschillende ouders hebben geprotesteerd tegen de plaatsing in De Loot vanwege de strenge evangelische achtergrond van het gezinshuis, maar dit heeft niet tot gevolg gehad dat kinderen elders werden geplaatst.

Geen randvoorwaarden voor signaleren mishandeling

De uitvoering van de begeleiding van de kinderen en hun ouders zoals hierboven geschetst, boden geen randvoorwaarden voor een situatie waarin kindermishandeling gesignaleerd werd. Zowel het grote aantal wisselingen van gezinsvoogden als het beperkte contact met kinderen zelf, creëerden geen situatie waarin kinderen de gezinsvoogden in vertrouwen namen over problemen in het pleeggezin. Het beperkte contact met de kinderen zorgde er daarnaast voor dat gezinsvoogden eventueel probleemgedrag in mindere mate zelf konden signaleren. Ze moesten hierbij vertrouwen op de rapportage van pleegmoeder en pleegzorgwerker.

7.4 Handelen na signalen door WSP

Handelen tot 2010

Tot de komst van de nieuwe pleegouders in 2010, zijn de signalen van mishandeling en probleemgedrag bij de kinderen vooral bij de WSJ terecht gekomen. De WSP is door de WSJ wel op een aantal momenten op de hoogte gesteld van signalen, maar dit heeft niet geleid tot actie. Voorts is de WSP in 2003 naar aanleiding van een klachtenbrief op de hoogte gesteld van mishandeling in De Loot. Nadat de regiomanager hierover heeft overlegd met de pleegzorgwerker en inhoudelijk manager, heeft WSP besloten geen actie te ondernemen. Gelet op de verantwoordelijkheid die de WSP heeft voor de veiligheid van de kinderen in een pleeggezin, had een nader onderzoek naar veiligheid van de kinderen moeten plaatsvinden.

Ook het probleemgedrag dat kinderen lieten zien en de wijze waarop de plaatsingen eindigden in conflicten hebben tot 2009 niet geleid tot signaleren van mishandeling en actie hierop door de WSP. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de medewerkers signalen van probleemgedrag interpreteren in de context van kinderen die vanuit een problematische situatie uit huis zijn geplaatst. De kinderen hebben vóór plaatsing vaak allerlei problemen. Bij de interpretatie van probleemgedrag dat zich na de plaatsing voortzet, wordt de complexe achtergrond van de kinderen ook als factor meegenomen.

Vanaf 2009 signaleerde WSP misstanden in De Loot die werden toegeschreven aan opvoedonmacht bij pleegmoeder. Naar aanleiding van deze signalen heeft WSP een aantal ingrepen gedaan om de situatie te verbeteren en de veiligheid van de kinderen te waarborgen. Ten eerste is extra begeleiding van de WSP ingezet voor pleegmoeder. Daarnaast is in samenwerking met de WSJ één van de pleegkinderen – met wie pleegmoeder de meeste conflicten had – uit De Loot geplaatst. Ook is in deze periode de constructie met De Terebint onderwerp van aandacht geworden en heeft WSP de afspraak gemaakt alleen nog met pleegouders te maken te hebben en dat alle andere bewoners De Loot zouden verlaten. Met deze acties grijpt de WSP in 2009 in op een aantal, dat uit het netwerkonderzoek al naar voren kwam.

Niet volgens procedure na expliciete signalen van mishandeling (2010 – 2012)

Na de komst van de nieuwe pleegouders in de zomer van 2010, krijgt de WSP expliciete signalen van mishandeling door de pleegkinderen zelf verteld aan de nieuwe pleegouders. De pleegzorgwerker heeft deze signalen gedeeld met haar inhoudelijk manager en samen besloten zij dat geen actie ondernomen werd. Argument hiervoor was dat de kinderen inmiddels in een veilige en stabiele situatie zaten (pleegouders hadden ervoor gezorgd dat pleegmoeder uit De Loot was vertrokken) en dat de nieuwe pleegouders een goede opvoedsituatie boden. De WSP besloot pleegouders extra begeleiding te bieden. Tevens werd de gezinsvoogd van twee van de drie kinderen geïnformeerd. WSP heeft met deze acties niet gehandeld volgens de procedure voor kindermishandeling, die voorschrijft dat de contactpersoon kindermishandeling ingelicht wordt, de gezinsvoogden en inhoudelijk managers van de WSJ, dat er een meldingsformulier opgemaakt wordt en dat een plan van aanpak wordt opgesteld. In het plan van aanpak moet aandacht zijn voor de wijze waarop ouders worden geïnformeerd. Deze acties zijn tegen de procedure in niet ondernomen.

7.5 Handelen na signalen door WSJ

Probleemgedrag niet herkend als signalen van mishandeling

Gedurende de gehele periode heeft zich bij alle kinderen gedrag gemanifesteerd dat als signaal voor mishandeling geïnterpreteerd had kunnen worden. Het gedrag van de kinderen – niet zindelijk worden, agressief, teruggetrokken en angstig – zijn gedragingen die vermeld staan op de signalenlijsten voor kindermishandeling die de WSG hanteert. Dergelijke gedragsproblemen kunnen echter ook andere oorzaken hebben en hoeven niet noodzakelijkerwijs te wijzen op mishandeling. Ook hier speelt, net als bij de WSP (zie 7.4), mee dat medewerkers bij de interpretatie van probleemgedrag de context waaruit de kinderen komen, met bijbehorend probleemgedrag bij aanvang van de plaatsing, meewegen. Dit maakt de interpretatie van probleemgedrag dat zich manifesteert tijdens een plaatsing complex.

Op een aantal momenten heeft de WSJ de gedragsproblemen bij kinderen nader laten onderzoeken, waarbij nooit expliciet is onderzocht of sprake was van mishandeling. Uit deze onderzoeken kwamen geen aanwijzingen voor mishandeling naar boven. Ook inhoudelijk managers die op de hoogte waren van het probleemgedrag hebben dit niet als mishandeling herkend.

Het ontbrak aan een overkoepelend beeld van alle kinderen die woonden in De Loot. Zij vertoonden stuk voor stuk probleemgedrag. Mogelijk was eerder gesignaleerd dat er sprake was van probleemgedrag door mishandeling als de informatie beter bij elkaar was gebracht.

Expliciete signalen van mishandeling niet opgepakt

De WSJ heeft vanaf de eerste plaatsing in De Loot tot het onderzoek door Accare een aantal signalen gehad dat er sprake was van misstanden in De Loot en ook expliciet van mishandeling. Op deze signalen is niet gehandeld zoals de procedures voorschrijven. Op een enkel expliciet signaal na, hebben gezinsvoogden de signalen niet met inhoudelijk managers gedeeld, maar zelf proberen op te lossen door met ouders, pleegmoeder of pleegzorgwerker te overleggen. Ook de signalen die eind 2010 via WSP bij één van de WSJ gezinsvoogden terechtkwamen over de mishandeling door pleegmoeder in het verleden, zijn door WSJ niet volgens procedure opgepakt.

Over de redenen die gezinsvoogden en managers hadden om deze signalen niet op te pakken als signalen van kindermishandeling, is uit dit onderzoek geen conclusie te trekken. Over de signalen uit 2010 die niet op de voorgeschreven manier zijn opgevolgd blijkt dat betreffende medewerkers van WSJ de signalen niet als expliciete signalen van mishandeling hebben opgevat.

Pas toen één van de pleegkinderen naar aanleiding van een psychologisch onderzoek ernstige signalen van mishandeling door pleegmoeder openbaarde, heeft de WSJ een procedure ingezet om de signalen op te pakken (zie 7.6), nadat eerst de uitkomsten van het onderzoek van Accare zijn afgewacht.

7.6 Procedure na onderzoek Accare

Strategie vooral gericht op intern proces

Nadat in januari 2012 vanuit het onderzoek de duidelijke signalen van mishandeling naar voren kwamen, is naar aanleiding van actie van gezinsvoogd Q een intern proces in gang gezet bij WSP en WSJ. In dit proces zijn WSP en WSJ samen opgetrokken en kwamen in onderling overleg de volgende zaken aan bod:

- inlichten van ouders;
- veiligheid pleegkinderen;
- actie richting De Terebint;
- aangifte bij politie.

Nadat de gezinsvoogden de ouders hebben ingelicht over de signalen van kindermishandeling, is vooral intern overleg gepleegd en is de eerstvolgende formele reactie naar ouders toe vanuit de WSG op 15 mei gekomen, in een gesprek tussen de ouders, gezinsvoogden, pleegzorgwerkers en hun inhoudelijk managers. Verschillende ouders en medewerkers hebben deze periode van vier maanden als veel te lang ervaren. Bovendien heeft dit overleg – waarin op een aantal punten zoals het doen van aangifte en het inlichten van De Terebint door de WSG geen uitsluitel kon worden gegeven – meer kwaad bloed gezet bij de ouders/verzorgers. Dit heeft er toe bijgedragen dat één van de betrokkenen de pers heeft ingelicht. De conclusie luidt dat de communicatie richting ouders onvoldoende zorgvuldig is geweest.

7.7 Communicatie en samenwerking

Communicatie binnen WSP en WSJ was onvoldoende

Binnen de WSJ was de communicatie tussen de gezinsvoogden van verschillende pleegkinderen uit De Loot gebrekkig. Er bestaat geen structuur voor gezinsvoogden van kinderen binnen dezelfde instelling of pleeggezin om met elkaar te overleggen. Overleg of afstemming moet op eigen initiatief van de gezinsvoogden gebeuren, wat (mede hierdoor) vaak niet gebeurt. Gezinsvoogden waren er niet van op de hoogte dat meerdere WSG pupillen woonachtig waren in De Loot, dit wordt voor hen ook vanuit het registratiesysteem niet duidelijk. Dit leidde ertoe dat één gezinsvoogd van pleegkinderen in De Loot wel op de hoogte was van signalen in 2010, terwijl een andere gezinsvoogd dit niet was.

Voor de gehele periode geldt dat wanneer signalen van verschillende pleegkinderen met verschillende gezinsvoogden bij elkaar waren gebracht, dit mogelijk eerder had geleid tot zorgen omtrent de plaatsingen in De Loot.

Ook binnen de WSP was sprake van een gebrekkige interne communicatie. De overdracht van de begeleiding van pleegmoeder was onvoldoende, waarbij een dossier over pleegmoeder ontbrak. Signalen die er mogelijk waren over de situatie in de Loot, de opvoeding en draagkracht van pleegmoeder zijn hierdoor niet consequent overgedragen. Tevens is het de vraag hoe de communicatie is verlopen in de begin fase van de plaatsingen, waarbij signalen van opvoedingsonmacht bij pleegmoeder zich reeds openbaarden en vervolgens toch wederom (maar liefst acht) pleegkinderen werden geplaatst.

Onduidelijkheid over taakverdeling en verantwoordelijkheden WSP en WSJ

De verantwoordelijkheden van de jeugdbescherming en pleegzorg zoals staan beschreven in de procedures, geven pleegzorg de taak het pleeggezin te begeleiden en aan de jeugdbeschermer te rapporteren over de ontwikkeling van het kind. De jeugdbeschermer is op zijn beurt verantwoordelijk voor de hulpverlening aan het kind en zijn ouders. Jeugdbeschermers gaan er in de basis vanuit dat een pleeggezin veiligheid biedt voor het kind, zo bleek uit interviews. Bij het toezicht houden op de veiligheid van pleegkinderen, vertrouwen jeugdbeschermers erop dat pleegzorgwerkers een goed zicht hebben op de pleegkinderen en dat zij hierover rapporteren aan de jeugdbescherming. Het is echter de vraag of pleegzorgwerkers in de praktijk zich voldoende op de kinderen richten om deze veiligheid te garanderen. De onduidelijkheid over de verdeling van verantwoordelijkheden kan het risico creëren dat geen van beide professionals goed toezicht houdt op het kind. Hierdoor kunnen eventuele signalen van problemen of mishandeling gemist worden. Dit blijkt ook in deze casuïstiek: hoewel zowel pleegzorgwerkers¹⁴ als gezinsvoogden de taak hebben het kind minimaal tweemaal per jaar face-to-face te spreken, blijkt dit niet altijd te gebeuren.

Communicatie tussen WSP en WSJ was onvoldoende

Wederzijds is de communicatie tussen de WSP en WSJ over signalen die beide organisaties kregen over mishandeling onvoldoende gebleken. WSJ heeft door de jaren heen maar een zeer beperkt deel van de signalen van kindermishandeling met WSP gecommuniceerd. Over de momenten waarop de WSJ volgens haar dossiers wel gecommuniceerd heeft is in de dossiers van WSP niets terug te vinden.

Een positief voorbeeld van effectieve samenwerking tussen de WSP en WSJ is de samenwerking tussen pleegzorgwerker E en gezinsvoogd O in 2009. Hun samenwerking leidt er uiteindelijk toe dat de situatie in De Loot aangepakt wordt, door uitplaatsing van kind G en nieuwe afspraken met De Terebint.

De WSP heeft signalen die zij heeft gekregen over mishandeling via de nieuwe pleegouders, eind 2010, niet op de juiste manier met WSJ gecommuniceerd. Eén gezinsvoogd van WSJ is weliswaar ingelicht, maar een tweede gezinsvoogd niet en ook de inhoudelijk managers van WSJ zijn niet op de hoogte gesteld door de WSP.

In de laatste fase – na bekend worden van de signalen uit het onderzoek van Accare – kenmerkte de samenwerking zich door onduidelijkheid en discussie over de regierol.

7.8 Veiligheid kinderen

Vanaf het moment dat de signalen uit het onderzoek naar boven kwamen is voldoende aandacht geweest voor de veiligheid van de pleegkinderen. De WSP en WSJ maakten gezamenlijk de inschatting dat de pleegkinderen bij pleegouders in een veilige situatie verbleven. Ook werd erop ingezet dat pleegouders zo snel mogelijk konden verhuizen uit De Loot, hoewel dit tot juni niet gerealiseerd is. Extra begeleiding voor de kinderen leek op dat moment niet geïndiceerd. Deze

Noot 14 Pleegzorgwerkers hebben deze taak sinds 2008.

inschatting werd ondersteund door de onderzoeksresultaten van Accare (kind H) en het overleg met Eleos over de noodzaak voor extra begeleiding (kinderen I en J). Toen hulpverlening later wel wenselijk werd – omdat kinderen meer klachten gingen rapporteren – is hier snel actie op ondernomen. Ook op het moment dat seksueel misbruik van kind I bekend werd, is door de WSJ direct contact gezocht met Eleos voor extra begeleiding.

Ook vóór het onderzoek van Accare toen de signalen bekend waren bij WSP en (in mindere mate) bij WSJ, hebben de betrokken medewerkers de inschatting gemaakt dat de kinderen veilig waren, omdat de nieuwe pleegouders de kinderen goed opvingen. Bovendien waren er geen andere bewoners meer in de Loot en zijn er afspraken gemaakt met die de betrokkenheid van de Terebint verkleinden.

Doordat één van de gezinsvoogden niet is ingelicht in deze fase, is deze gezinsvoogd niet in de gelegenheid geweest de inschatting te maken over de veiligheid van haar pupil. Ook de inschatting over behoefte aan ondersteuning of hulpverlening voor het kind heeft de WSJ daardoor niet kunnen maken.

7.9 Expertise medewerkers

De vraag of WSP en WSJ medewerkers in deze casus toegerust waren met voldoende kennis en vaardigheden over kindermishandeling en seksueel misbruik is op basis van dit onderzoek niet goed te beantwoorden. Het niet onderkennen van signalen op verschillende momenten, zou tot de conclusie kunnen leiden dat medewerkers onvoldoende expertise hadden. Omdat we niet alle medewerkers hebben kunnen interviewen die betrokken waren bij deze signalen, kunnen we hierover geen harde uitspraken doen. Vanuit de interviews met medewerkers die betrokken waren bij de recente signalen, komt een wisselend beeld naar voren. De meeste medewerkers achten zichzelf voldoende toegerust op het onderwerp, maar sommige concluderen – op basis van de gemiste signalen in deze casus – onvoldoende is staat te zijn geweest signalen te herkennen (WSJ) en om signalen met pleegouder te bespreken (WSP).

Het lijkt niet zozeer een gebrek aan expertise dat ten grondslag lag aan het niet onderkennen van signalen, maar eerder een gebrek aan kritische toetsing van de (veiligheid) van de plaatsing. Na plaatsing van een kind in een pleeggezin, lijken medewerkers er niet snel toe geneigd om te concluderen dat een plaatsing niet juist is geweest of dat kinderen niet veilig zijn in het pleeggezin. Het feit dat de voorziening voor pleegzorg en de plaatsende jeugdbeschermingsinstantie onder één organisatie vielen, leidt er mogelijk toe dat professionals van beide disciplines elkaar eerder zullen volgen en het gebrek aan kritische toetsing wordt versterkt.

Met betrekking tot toepassen van de procedure voor kindermishandeling is gebleken dat medewerkers de procedure niet letterlijk ter hand namen bij het handelen na de signalen. Ze zijn bekend met de procedure, maar geven aan dat het 'verweven' is in de werkwijze. Volgens de medewerkers is de fase van het herkennen en duiden van signalen crucialer dan de wijze waarop daarna gehandeld wordt.

7.10 Slotconclusie

Het handelen van de WSP en WSJ in deze casus wordt beïnvloed doordat de organisaties hebben vastgehouden aan de aanvankelijk gekozen beleidslijn dat plaatsing van kinderen in de Loot de beste oplossing was. Het voortzetten van de plaatsing en het doorgaan met plaatsen van nieuwe kinderen in de Loot, hebben in het licht daarvan plaatsgevonden. Ook nadat eerdere plaatsingen mislukt waren, week WSP niet af van de lijn dat de plaatsingen in het pleeggezin de beste oplossing was voor de kinderen. Daarbij heeft de WSP op sommige momenten ingezet op versterking en extra begeleiding van het pleeggezin en overplaatsingen van kinderen, maar niet op het beëindigen van de samenwerking met de pleegmoeder. Ook het handelen naar aanleiding van signalen van mishandeling (in meer of mindere mate expliciete signalen) die bij WSP en WSJ zijn binnengekomen, zijn in lijn met de visie van het handhaven van de kinderen in het pleeggezin. In feit is er in deze casus dus sprake geweest van een tunnelvisie, die adequaat optreden in de weg heeft gestaan.

Bijlagen

Bijlage 1 Overzichten plaatsingen betrokken gezinsvoogden

Figuur 1.1. Schematisch overzicht van plaatsingen in De Loot

		A en B		C		D, E en F		G en H		I en J	
		De Loot	OTS	De Loot	OTS	De Loot	OTS	De Loot	OTS	De Loot	OTS
1997	1e helft	Start kind A en kind B (14-	Start kind A en kind B (14-								
	2e helft										
1998	1e helft										
	2e helft										
1999	1e helft										
	2e helft										
2000	1e helft	Einde plaatsing kind A (14-6)			Start kind C (23-5)						
	2e helft						Start kind D, E, F (28-8)				
2001	1e helft	Einde plaatsing kind B (18-4)									
	2e helft			Start kind C (31-7)							
2002	1e helft					Start kind D, E, F (25-2)					
	2e helft					Einde plaatsing kind D,E,F (7-8)			Start kind G, H (15-4)		
2003	1e helft										
	2e helft		Einde plaatsing kind A (7-3)			Start kind E (27-1) Start kind D (27-2)					Start kind I, J (20-3)
2004	1e helft										
	2e helft										
2005	1e helft										
	2e helft										
2006	1e helft		Einde plaatsing kind B (4-2)		Einde kind C (15-3)						
	2e helft					Einde plaatsing kind D (12-11) Einde plaatsing kind E (26-12)					
2007	1e helft										
	2e helft										
2008	1e helft						Einde plaatsing kind F (19-1)				
	2e helft										
2009	1e helft						Einde plaatsing kind D (22-2)				
	2e helft										
2010	1e helft							Einde plaatsing kind G (7-6)			
	2e helft						Einde plaatsing kind E (6-8)				
2011	1e helft								Einde plaatsing kind G (13-12)		
	2e helft										
2012	1e helft										
	2e helft										

Figuur 1.2. Overzicht van betrokken gezinsvoogden door de jaren heen

		A en B	C	D, E en F	G en H	I en J
1997	1e helft	gezinsvoogd A (14-7)				
	2e helft	gezinsvoogd B (13-10)				
1998	1e helft					
	2e helft					
1999	1e helft					
	2e helft					
2000	1e helft					
	2e helft			Gezinsvoogd E (28-8)		
2001	1e helft		Gezinsvoogd B (23-5)			
			Gezinsvoogd C (1-6)			
	2e helft	Gezinsvoogd xx (1-8)				
2002	1e helft		Gezinsvoogd D (1-6)	Gezinsvoogd F (21-2)	Gezinsvoogd K (15-4)	
	2e helft			Gezinsvoogd G (1-11)		Gezinsvoogd R (7-10)
2003	1e helft					
	2e helft					Gezinsvoogd S (1-10)
					Gezinsvoogd L (1-12)	Gezinsvoogd R (1-12)
2004	1e helft		Gezinsvoogd xx (21-6)			
	2e helft					
2005	1e helft					
	2e helft				Gezinsvoogd M (9-8)	
2006	1e helft	Eind (4-2)	eind (15-3)	Gezinsvoogd H (23-6)		
	2e helft			Gezinsvoogd I (25-7)	Gezinsvoogd N (2-7)	Gezinsvoogd T (6-9)
				Gezinsvoogd J (17-11)		Gezinsvoogd R (3-10)
2007	1e helft					Gezinsvoogd U (1-5)
	2e helft					
2008	1e helft			Gezinsvoogd xx (1-5)		
	2e helft					Gezinsvoogd V (1-7)
2009	1e helft			Gezinsvoogd xx (6-2)	Gezinsvoogd O (24-2)	
				Gezinsvoogd xx (15-5)		
	2e helft					
2010	1e helft					
	2e helft			eind (6-8)	Gezinsvoogd P (29-11)	
					Gezinsvoogd Q (13-12)	
2011	1e helft					
	2e helft					
2012	1e helft					
	2e helft				tot heden	tot heden

Bijlage 2 Routes en stappenplan

Drie mogelijke routes en stappenplan bij vermoedens van kindermishandeling en extra stappen/acties bij uithuisgeplaatste kinderen

Route A: acuut gevaar De signalen geven aanleiding tot een sterk vermoeden van (seksuele) kindermishandeling waardoor er reden is aan te nemen dat de veiligheid van de jeugdige ernstig en acuut in gevaar is. <i>Versie 2011 is voor route A zo goed als identiek, alleen werkwijze evaluatie is anders (zie verschil bij werkwijze algemeen)</i>	Route B: geen acuut gevaar meer Er zijn signalen dat (seksuele) kindermishandeling heeft plaatsgevonden, maar er is geen reden om aan te nemen dat er nog actueel gevaar is voor de veiligheid van de jeugdige. <i>Versie 2011 is zo goed als identiek aan versie 2010-2004, alleen tekst is in stappen gesplitst (bij eerdere versies doorlopende tekst), behalve evaluatie, zie werkwijze algemeen)</i>	Route C: uiting van bezorgdheid (vage signalen) <i>Versie 2011 is zo goed als identiek aan versie 2010-2004, alleen tekst is in stappen gesplitst (bij eerdere versies doorlopende tekst), behalve evaluatie, zie werkwijze algemeen)</i>	Aanvullingen voor kinderen die uit huis zijn geplaatst
Stap 1 In dit geval beslist de inhoudelijk manager na overleg met een collega inhoudelijk manager en de (gezins)voogd of de jeugdige acuut uit huis geplaatst moeten worden. Dit is het geval als vermoed wordt dat het actueel mishandeling betreft en het niet mogelijk is de jeugdige binnen de thuissituatie veilig te stellen. Als de jeugdige acuut uit huis geplaatst moet worden, wordt het traject van een spoed uithuisplaatsing ingezet. De volgende punten komen eveneens aan de orde: <ul style="list-style-type: none"> • Bespreken met ouders/opvoeders en jeugdige zelf. • Inschakelen hulpverlening. • Doen van melding en/of aangifte. 	Stap 1 Afgesproken wordt op welke wijze meer informatie kan worden verkregen en op welke wijze de situatie gevolgd zal worden. Indien extern overleg bijvoorbeeld met school of betrokken hulpverleners wordt overwogen, dan wordt dit overleg door de (gezins)voogd georganiseerd.	Stap 1 Afgesproken wordt op welke wijze onderzocht gaat worden waar de uiting van bezorgdheid vandaan komen en op welke wijze de situatie gevolgd gaat worden. Indien extern overleg wordt overwogen, dan wordt dit overleg door de (gezins)voogd georganiseerd. De volgende punten komen eveneens aan de orde: <ul style="list-style-type: none"> • Bespreken met ouders/opvoeders en jeugdige zelf; • Inschakelen hulpverlening; • Nader diagnostisch onderzoek. 	<i>Versie 2011</i> Wanneer er sprake is van mishandeling door medewerkers van de instelling, waardoor de jeugdige niet meer veilig is in de omgeving, wordt er overgegaan tot overplaatsing, deze procedure is grotendeels gelijk aan de bovenstaande procedure ten aanzien thuiswonende jeugdigen. <i>Versie 2010-2004:</i> <ul style="list-style-type: none"> • De (gezins)voogd / jeugdreclasseringswerker stelt de inhoudelijk manager binnen één werkdag op de hoogte. Informatie wordt vastgelegd via het meldingsformulier vermoeden van kindermishandeling, (zie bijlage 2). inhoudelijk manager is verantwoordelijk voor de besluitvorming omtrent de te nemen stappen en de dossiervoering. (zie 4.3. en protocol dossier) • De inhoudelijk manager bespreekt de zaak met een collega inhoudelijk manager (multidisciplinair). Daarna worden de vermoedens en de te kiezen strategie besproken met de (gezins)voogd / jeugdreclasseringswerker. Zijn de vermoedens te weinig onderbouwd dan wordt afgesproken op welke wijze de situatie gevolgd zal worden. Indien extern overleg wordt overwogen dan wordt dit overleg door de (gezins)voogd / jeugdreclasseringswerker georganiseerd. • Wanneer er sprake is van mishandeling door medewerkers
Stap 2 Er wordt een plan betreffende de calamiteit opgesteld door de (gezins)voogd onder verantwoordelijkheid van de inhoudelijk manager. Hierin staat aangegeven wie welke stappen onderneemt en op welke termijn. Tevens wordt een afspraak gemaakt voor een vervolgoverleg tussen de (gezins)voogd en de inhoudelijk manager.	Stap 2 Besloten kan worden tot een anoniem extern consult bijvoorbeeld met het AMK.	Stap 2 Er wordt een plan betreffende het incident / calamiteit opgesteld door de (gezins)voogd onder verantwoordelijkheid van de inhoudelijk manager. Hierin staat aangegeven wie welke stappen onderneemt en op welke termijn. Ook de wijze waarop de zaak gevolgd wordt staat hierin vermeld. Overwogen moet worden of er een afspraak gemaakt wordt voor een vervolgoverleg of dat een evaluatie na 6	

		maanden volstaat.	
Stap 3 Evaluatie: zie werkwijze algemeen	Stap 3 De gezinsvoogd: <ul style="list-style-type: none"> • Bespreekt de signalen met ouders/-opvoeders en de jeugdige zelf; • Schakelt eventueel hulpverlening in; • Laat eventueel nader diagnostisch onderzoek uitvoeren. 	Stap 3 zie werkwijze algemeen	van de instelling waar de jeugdige verblijft, treedt bovenstaand protocol in werking, gelijk aan thuiswonende jeugdigen. Vragen die daarnaast nog aan de orde komen zijn (en dan is tekst bijna gelijk aan versie 2011:). <i>Versie 2011 en 2010-2004:</i> Bij de interne bespreking komen de volgende vragen aan de orde: <ul style="list-style-type: none"> • Is de opnemende voorziening of instelling op de hoogte van de vermoedens van kindermishandeling? Zo nee, dan dient over dit informeren besloten te worden wie het op welke wijze gaat doen. Indien de opnemende instelling wel op de hoogte is, zijn onderliggende vragen van belang: <ul style="list-style-type: none"> • Wat heeft de leidinggevende van betreffende opnemende voorziening ondernomen om de veiligheid van onze jeugdige te waarborgen? Wat zijn de vervolgstappen? • Welke afspraken worden er gemaakt over het doen van melding c.q. aangifte, informeren van ouders en het verdere hulpverleningstraject? • Welke taakverdeling tussen de gezinsvoogdinstelling en de opnemende voorziening gaat gevolgd worden? De (gezins)voogd fungeert hierin als casemanager. Het overleg resulteert in een plan betreffende de calamiteit. Hierin staat aangegeven wie welke stappen onderneemt en op welke termijn. Ook de wijze waarop de zaak wordt gevolgd en geëvalueerd staat hierin beschreven. De opnemende voorziening krijgt hiervan een afschrift.
	Stap 4: Er wordt een plan betreffende de calamiteit opgesteld door de (gezins)voogd onder verantwoordelijkheid van de inhoudelijk manager. Hierin staat aangegeven wie welke stappen onderneemt en op welke termijn. Ook de wijze waarop de zaak gevolgd wordt staat hierin vermeld. Tevens wordt een afspraak gemaakt voor vervolgoverleg.		
	Stap 5: Evaluatie: zie werkwijze algemeen		

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766

DSP-groep, opgericht in 1984, is een onafhankelijk landelijk bureau voor onderzoek, advies en management, met zestig medewerkers. We werken in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook van maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Werkvelden

De werkvelden waarop we de meeste expertise hebben opgebouwd zijn veiligheid, jeugd, sport, kunst en cultuur, onderwijs, openbare ruimte en groen, sociaal beleid, stedelijke vernieuwing, welzijn, wonen en wijkgericht werken.

Dienstverlening

We ondersteunen onze opdrachtgevers bij complexe vraagstukken. We kunnen onderzoek doen, een registratiesysteem of monitor ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of tijdelijk het management voeren. DSP-groep geeft ook trainingen, workshops en lezingen.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.